

L. IV. - 1960
Š T E V. 4

A P R I L

MLADIKA

Uredil

JOŽE PETERLIN

VSEBINA

Maksimilijan Jezernik: Veliki tedn	41
Mirko Javornik: Trenutki na križu	43
Aleksej: Molitev, Kristus je vstal	43
Jože Pirjevec: Danes	45
Elza Koželj: Vstajenje	46
V nekaj besedah	46
Dorica Posavec: Meje	48
Franc Jeza: Slovenci in mednarodne pobude	49
Jože Peterlin: Velika noč v naših domovih	50
Zdravko Ocvirk: Ta mesečina, Večeri	52
Salvatore Kollwitz: Spomladanski sen (nadaljevanje)	53
Observer: Stvar se ponavlja	53
P. M.: Premalo idealov	54
Studijska knjižnica	55
Zgodovina »Oskarja«	55
Drago Štoka: Utrinek s Krasa	56
Pesem mladosti	56
Radio	58
Film	60

Slike: na platnicah: Mario Magajna, »Pomlad«; str. 41: »Pogled na Jeruzalem« in »Na razvaline slavnega templja«; str. 42: »Slovenske sestre v Jeruzalemu«

Revijo izdaja in urejuje uredniški odbor. Uredništvo in uprava: Trst, via Trento 2 — Gorica, Riva Piazzutta 18

Odgovorni urednik: Dušan Jakomin

Registrirana na sodišču v Trstu št. 193

Naslovno stran opremil ing. Fr. Piščanc

Poštni čekovni račun št. 11-975

Tiskala tiskarna »Graphis«, Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — Telefon 29-477

Za katoliški tisk

Tudi letos je prva številka Mladike izšla po končanem »Mesecu katoliškega tiska«, zato se nismo mogli udeležiti z ostalimi katoliškimi listi propagande za dober tisk. Slovenski rojaki, ki se malo zanimajo za kulturno in narodno življenje zamajskih Slovencev, so lahko po treh zaključnih letnikih Mladike spoznali, da bi želeli dati tudi z našo revijo dobro in lepo besedo slovenskemu človeku. Radi bi nudili lepo besedo našim očetom in materam, ki se jim je že upognil hrbet od trudov in naporov, ki pa so vse svoje življenje ohranjali izročilo in vero svojih dedov po naših vaseh. Radi bi dali v roke revijo našim gospodinjskim pomočnicam, ko utrujene sedejo h kratkemu oddihu. Mladika želi do naših trgovcev, delavcev in izobražencev. Rada bi jim dala pripoved in pesem za oddih, rada bi jih seznanjala s slovenskimi in tujimi kulturnimi dogodki. Zeleli bi pritegniti med sodelavce čimveč ljudi, med pisce vse tiste, ki so že odrasli Literarnim va-

jam in so izšli iz slovenskih šol. Med zagovornike te naše pisane besede pa vabimo vse, ki so dobre volje in se z nami zavedajo, da je tisk velika stvar, dober tisk pa še dvakrat večja in težja zadeva; je ohranjevalec našega narodnega in moralnega zdravja, zato naša odgovornost.

Vsem, ki so s prispevki za Katoliški tisk pomagali našim katoliškim listom, se Mladika iskreno zahvaljuje. Tudi naša revija je bila deležna Vaše podpore. Brez redno plačane naročnine in brez Vaše dobrotne pomoči ne bi mogla Mladika izpolniti naloge kot jo čuti. Zahvali pridružujemo prošnjo, da revije ne pozabite s prispevki v »Tiskovni sklad Mladike«. Vse naj Vam Bog povrne.

Starejšemu rodu, ki je še vedno steber našega narodnega življenja in moralnega zdravja, se pridružuje vedno več mladine, ki se iz navzkrižnih in brezciljnih poti zbira in oklepa večnostnih vrednot. Bodimo veseli tudi tega in delajmo vsak na svojem področju, a vsi za isti cilj.

IZ NEMCIJE

Ze deset let živim v Zap. Nemčiji. Sem poročen in imam troje otrok in vsi prehajamo v nemško okolje. Želim si slovenskega časopisja. Naročam Mladiko in prosim za redno pošiljanje. Koliko DM stane in kako naj Vam jih pošljem...

J. V., Freiburg

Prav radi Vam bomo pošiljali Mladiko. Za Vas in za vse velja: pošiljajte nam naročnino iz inozemstva preko »Banca d'America e d'Italia«, Trieste za Mladiko, Via Trento 2/II. Trieste.

IZ USA

Zelo rad čitam Mladiko. Dobro bi bilo, da bi včasih dali na zadnje strani naslove slovenskih knjigarn v Trstu in mogoče tudi objavili, kakšne knjige se tam lahko naročijo; mogoče Vam bodo knjigarne dale to kot oglas. Nam v tujini pa bi tak oglas zelo dobro služil. Včasih beremo v reviji o kaki knjigi. Ker je takrat ne naročimo, potem izgine poročilo iz spomina, tudi naslova ni pri ro-

kah in na koncu izpade naročilo... Pozdravlja

L. M., Denver

Vaše opozorilo je zelo na mestu. Prav radi bomo opozarjali na knjižne novice. Danes takoj prilagamo naslov knjigarn, kjer lahko naročite slovenske knjige:

»Fortunato«, Via Paganini 2, Trieste.

»Tržaška knjigarna«, Via S. Francesco 20, Trieste.

Pri omenjenih knjigarnah lahko naročite, kar želite. Radi pa bomo tudi mi posredovali.

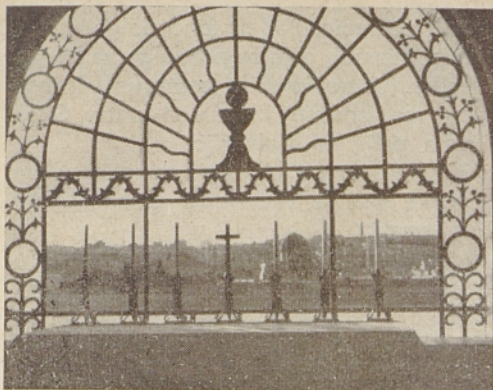
SPOROČILO UPRAVE

Prejemnikom Mladike, ki še niso poravnali naročnine za tekoče leto, prilagamo položnice. Prejemnike, ki nam še dolgujejo naročnino za preteklo leto, naprošamo, da jo čimprej poravnajo.

NAROČNINA IZ INOZEMSTVA

Prejemnike iz inozemstva naprošamo, da nam pošiljajo naročnino preko banke, in sicer: Banca d'America e d'Italia, Trieste, za »Mladiko«, via Trento 2, Trieste.

Posamezna številka Mladike stane 100 lir, po pošti 120 lir. Celoletna naročnina (10 številk) 1000 (1200) lir. Naročnina za ves letnik v Ameriki stane 3 dol. Naročnina za ves letnik v Avstraliji 2 funta.

VELIKI TEDEN

(IZ ROMARJEVEGA DNEVNIKA)

SVETA DEŽELA. Listam po evangeliju in iščem primerne opisa krajev, ki jih zrem pod sabo. Razočaran sem nad piscem. Molči, kot da bi nalašč pustil vsakemu pobožnemu romarju, da si ustvari svojo sveto deželo in spremlja Gospoda sam po skrivnostnih stopinjah. Kakšna razlika med domišljijo in dejansko sliko Galileje in Judeje.

Bolj se trudim, da bi odkril tajno lepoto dežele, bolj se mi zdi, da se skriva pred mano. Vse povsod sama zapuščenost in smrt; kakor da bi bil pred nedavnim ogenj besnel po dolinah in hribih ter uničil vse življenje. Nikjer zelenih planjav, po katerih bi se bleščali potoki; ne bogatih gozdov, ki bi nudili zatočišče izmučenemu in žejnemu popotniku.

Rjavi plašč se razteza prav do mej sveta, srednje veliki hribi nagrbančijo ravan in od časa do časa naletimo na skupino hišic, ki s svojo zunanjo kockasto obliko še povečajo mučni vtis. Dolge ravne ceste so tujčevo delo, s katerim je poskušal poživiti siromašno deželo. In Jeruzalem? Nisi izjema. Okrog in okrog te obdaja kamnita zemlja. Ubogi slovenski kmet, če bi moral z železnim plugom dražiti tvoj plašč. Maloštevilne bilke, ki se plašno skrivajo med kamenjem, ne bi zadovoljile naših na bogato pašo navajenih ovc.

Z ozkimi in vijugastimi mestnimi cestami se prav gotovo ni spoprijateljila moderna tehnika; ne poznajo sijaja sodobnih ulic. Sicer pa je bolje tako, ker ohranjajo sliko Zveličarjevih časov. Potniku se zdi, da ne živi več v dvajsetem stoletju, temveč se je pomaknil nazaj za sto in stoletja, prav do Kristusa. Islamsko ozračje, ženska noša z zakritim obrazom, dolge moške halje napravijo vtis, da se gibljem med prikritimi in zagonetnimi judovskimi obrazi.

Torej, to naj bi bila sveta dežela, kjer je tekla zibelka našega odrešenja; kraj, ki s svojim sijajem zasenči vse naravne lepote naših gora in omamljivih gajev?

Neverno oko ostrmi, razum obmolkne. Iz dna duše pa prijetno šepetlje:

»Na tem kraju sta se spojila nebo in zemlja.«

»To je Odrešenikova domovina.«

»Tu je tekla Kristusova kri.«

ZADNJA VEČERJA. Sveto mesto leži med Jordanijo in Izraelom. Meja teče ravno po predmestju tako, da je po večini v rokah Arabcev in pripada le malenkostni del judovski oblasti; med drugimi tudi Sion, kjer je bila zadnja večerja.

Zadnja večerja. Po našem bi rekli poslovljni večer. Oznanilo ločitve od svojcev in dragih. Obred, ki je redkokdaj jutranja zarja k sončnemu dnevu; po navadi zakriva notranjo bolečino, morda celo na tihem prelite solze. Ob slovesu srce ne laže. Pade zavesa za zaveso in prijateljeva duša se prikaže v vsej svoji resničnosti. Tudi najbolj skrite misli, nesebične želje privro na dan, kot se rodi čista rosna kapljica na pomladanski bilki.

O takem slovesu je sanjala Jezusova duša, ko je poslal naprej Petra in Janeza. naj mu pripravita velikonočno jagnje. »Srčno sem želel to velikonočno jagnje jesti z Vami.« (Lu 22, 1-18) Njegovi želji ni odgovarjal dejanski potek obreda.

In vendar je napravil vse, samo da bi zdramil svoje učence. V veliko duhovniško molitev je povzel vse, kar jih je naučil v dolgih treh letih. Iz njegovega srca so privrele najbolj čista voščila in priporočila. Bil je zadnji krik po ljubezni; oko je iskalo prijatelja in se je srečalo z izdajalcem.

Razočaranje! Apostoli ga niso razumeli. Besede so odmevale od stene, se vračale k Njemu in naznanjale, da je prišel čas teme. Učenci niso prepoznali, da

je to poslovljni večer. Med sabo se pripravajo in iščejo mesta. Mislijo na to, kdo bo prvi v novem kraljestvu, medtem ko Učenik odhaja v smrt.

Zadnji poizkus, da predrami kratkovidnost dvanajstih. Vsakemu da svoj »spomin«; ne slike, ne minljivega predmeta, ki ga razgloda čas, temveč Samega sebe — Rešnje telo. Vsem, prav vsem! morda celo izdajalcu.

Zaman! Med njimi ne

najde prijatelja, ki bi razumel Njegovo bolečino, Njegovo ljubezen, ki je dosegla vrhunec in prekipeva iz prenapolnjene čaše.

Nasloni se na ljubljence Janeza, ki ga bo spremljal do križa, Njegov namestnik pa bo zbežal in ga zatajil. Kako šibka je človekova moč!

GETCEMANI. S sv. pismom v rokah stopam počasi čez hudournik Cedron in sledim v duhu, kako so se po večerji apostoli pomikali kramljaje prav po isti poti ter spremljali Učenika v znani vrt, kjer bi se naj pod varstvom oljk odpočili in pričakali dne. Da, prav tukaj so stopali Janez, Peter in Marko, ki mu je verjetno pripadal vrt. Ali je res in niso le lahke sanje? Čim bolj brskam po evangeliju za opisom ter se skušam prepričati, da je res, tem bolj se mi dviga dvom malovernosti.

In vendar je res. Lahko da so apostoli poglobili prav pri tem drevesu; v takem primeru se je Učenik oddaljil s tremi učenci do tiste oljke, pustil tam svoje izbrance in stopil še kakšnih petdeset metrov dalje. Tudi večerno ozračje odgovarja. Luna sveti in vse naokrog vlada tišina. Radoveden preizkusim, ali je mogoče ločiti v razdalji petdesetih metrov kamenje in prepoznati krvavi pot.

Vse je res, kar sem bral po knjigah.

Počasi prebiram evangelista za evangelistom; dvakrat, trikrat, kakor da bi se bal, da ja ne bi spustil kakšne besede. Kako so redkobesedni evangeliji. Zaprem in zrem na levo, navzgor proti hribu, kot da bi iskal izgubljeni predmet. Srce bije in je neubogljivo. Sedem na bližnji kamen in zrem zamišljeno v tla. Pred mano počiva napol v temo zakriti Jeruzalem, okrog mene s kamenji posuta ledina, ki se vzpenja proti hribu; tu in tam kakšna oljka.

Kako je bogata ta revščina.

Nevede poklekнем in ustnice klonejo srcu ter trepetno jecljajo:

»Ki je za nas krvavi pot potil.«

VELIKI PETEK. Širokoustni prijatelji so izginili. Apostoli so se razpršili, izdajalec se je iz obupa obesil, vidni namestnik Ga je zatajil; k sreči ni obupal nad božjo dobroto ter se je bridko zjokal.

Tema je zmagala.

Zmaga je le kratka in navidezna.

Današnja »Via dolorosa«, po naše »žalostna pot« prikazuje, kako drago je Bog plačal Adamov greh in nas

osvobodil njegovih posledic. Pot ni tako dolga, kot si jo predstavljamo po navadi, a je še predolga za na pol mrtvega Odrešenika. Ustno izročilo postavlja v razdalji nekaj metrov vse postaje križevega pota. Skozi stara mestna vrata pelje na Kalvarijo.

Stisnil sem se k steni, da ne bi motil duhovne tišine svetega kraja; točke kjer je v dvoboju zmagal mrtni tekmeč nad živo smrtjo.

Današnja slika ne prestavlja Jezusove Golgote. Takrat majhen hribček, ki se je dvigal nad bližnjo potjo, je danes vključen v cerkev sv. groba. Le ozke stopnice, ki popelejo romarje za nekaj metrov više od glavne ladje, pričajo o resničnosti zgodovinskih podatkov. V sredini je stal Odrešenikov križ, ob strani sta visela dva razbojnika.

Na prizorišču največje žalostne, ki jo je videlo človeštvo, sta danes dva oltarja; čista kapelica, ki pripada katoličanom in jo čuvajo kot dragoceni biser frančiškanski očetje; razpoka, kjer je stal križ, pa je v rokah pravoslavni. Škoda, da nimajo več smisla za snago!

Tudi Golgota je razdeljena. Niti križ ne more zediniti njegovih učencev!

Zastoj Kristusov vzklík:

»Dopolnjeno je!«

Gospod, ponovi še enkrat:

»Oče, odpusti jim, saj ne vedo, kaj delajo!«

VSTAJENJE. Zaradi nesložnosti med kristjani ni mogoče po volji vstopiti v božji grob. Človeška bistroumnost je prišla do salomonovske rešitve; razdelila je dan med razne veroizpovedi. Vsak je dobil svoj delež; katoličani, pravoslavni, celo Armenci niso ostali brez svojega.

V oddaljenem kotičku najdem primerno zatočišče in čakam, kdaj bodo pravoslavni končali obred. Nič novega. Znani muzikalčni napevi prihajajo iz groba in se zgubljajo med lesenimi stebri, ki podpirajo razpadajočo cerkev. Verem Abesinec se klanja na severni strani groba in poljublja kamnito steno; ubogi siromak, najbrž ne bo mogel v grob zaradi predpisov. Upam, da se verna duša ni pohujšala nad početjem svojih sobratov v Kristusu na tem svetem kraju.

V mašni obleki pridem h grobu, vstopim skozi prva vrata, pred katerimi so zavalili stražniki veliki kamen; v tem prvem delu so se verjetno prikazali ženam angeli; do semkaj se je upal sv. Janez, ko je prehitel Petra in prišel prvi h grobu, da bi videl, kaj neki se je zgodilo z Zveličarjem. Iz spoštovanja je počakal Petra in šele potem vstopil.

Še en korak, še en globok priklon in sem v pravem grobu. Položim kelih na oltar, ki je nad grobom in začnem sv. mašo. Ne spominjam se, kako dolgo sem bil pri oltarju. Samo to še vem, da mi niso dovolili končati pomašne molitve, in pa da je zunaj pred grobom čakal že drugi za mašo pripravljeni duhovnik. Ves dan me je spremljal vtis, da sem še vedno v grobu, da iščem sledi umrlega Zveličarja in kot zgubljen na Magdalena vprašujem:

»Gospod, povej mi, kam si ga položil!«

Melodija jeruzalemskih zvonov se zgublja v daljavi in pritrkuje alelujo:

»Zveličar naš je vstal od smrti!«

Njen glas se vjame v dušne strune in odjekne:

»Moj Gospod in moj Bog!«

Maksimilijan Jezernik

TRENUTKI + NA KRIŽU

M. Javornik

(Po knjigi Jima Bishopa „The Day Christ died“)

Reka romarjev se je valila skozi jeruzalemska vrata, imenovana Gennath, na križišču cest, držečih iz Jeruzalema v Joppo in iz Jeruzalema v Samarijo. Stotnik Abenadar, ki je na konju vodil sprevod, je zapovedal množici, naj da prostor, kar se je zgodilo med nejevoljnim mrmranjem.

Ko so Abenadar in njegovi prišli skozi vrata, je sprevod nadaljeval pot, a le za kakih trideset metrov. Med vojaki, ki so stopali ob straneh, je bilo videti, kako je Jezusu po obrazu in po telesu curljala kri. Romarji so godrnjali in hoteli vedeti, kaj so zakrivili trije obsojenci, da jih ženejo v smrt prav za praznik.

Abenadar je vojakom velel, naj se ustvijo na Golgoti. To je bila majhna kamnita vzpetina takoj onkraj križišča, visoka kakih pet metrov. Na položnem bregu, ki se je spuščal s te vzbokline, je bil vrt, zdaj poln rožnato cvetočega šipka. Malo dalje na severno zahodni strani je bila nova grobnica, ki si jo je bil prav pred kratkim dal vsekati v skalo Jožef iz Arimateje.

Kdor je šel mimo, je takoj videl, da je ta vzpetina morišče, zakaj na njej so se dvigali trije goli hlodi proti nebu. To so bila navadna cipresova debla, torej isti les, iz katerega so bili debeli plohi, ki so jih nosili obsojenci. Debla so bila na gornjem koncu plosko obtesana, da bi se dobro prilegala v zarezo na prečki, ki jo bodo pritrtili nanje.

Jezus je s trudnimi očmi gledal hlode, za katerimi se je svetilo prelepo in začuda čisto nebo. Vojaki so se vstopili v pregrajo pred njimi in ko so spustili na Golgoti majhno gručo ljudi, je v prvi vrsti zagledal duhovne z obrednimi lasuljami na glavi. Poskusil se je nasmehniti, zakaj med njimi je uzrl svojo Mater.

Zdelo se je, ko da čuti po vsej dolgi križevi poti olajšanje, ker so se zdaj začeli njegovi poslednji trenutki, trenutki na križu...

Izumitelji križanja so bili Feničani. Ti so iskali takega načina usmrtnice, ki bi bil hkrati počasen in neizprosni, ter so poskušali najprej s prebadanjem, vrelim oljem, nasajanjem na kol, kamnanjem, davljenjem, utapljanjem in z gradom. Toda vse to se jim je zdela prenapeta smrt in tako so prišli do križanja.

To je v prvotni obliki zagotavljalo počasen in mučen konec, saj so obsojenci včasih živeli na križu tudi dva dni. Poleg tega pa so morali umirati vpricho ljudstva, kar je na podložnike učinkovalo zastraševalno. Vrh tega so viseli na križu docela goli, kar je k njihovi telesni muki dodajalo še trpljenje od sramu. Gole so jih poleg vsega še strahotno mučile muhe.

Tudi Rimljani so začeli uporabljati križanje za zastraševanje zločincev in so bili prepričani o njegovi uspešnosti. Sčasoma so iz njega napravili pravcato vedo, ki se je ravnala po točnih pravilih. Njihovi vojaki so bili strokovnjaki v njej, saj so to kazen uporabljali po vseh nepreglednih predelih rimskega svetovnega cesarstva.

Prve čase so rimski rablji obsojencu pribijali na križ samo noge, roke so mu pa privezali za pokončni hlood. Toda križani je umiral tako počasi, da so ga včasih morali straziti po več dni, preden je izdihnil. Zaradi tega so potem zašli pribijati na križ obsojene skozi gležnje in skozi sto-

pala, tako da je vsakdo, ki ni bil prav izredno odporen, umrl že po nekaj urah.

Navadni križ, ki so ga imenovali »crux humilis« alj križ ponižnih, je bil visok okrog 1,80 m, kar je zadostovalo skoraj za vsakogar, ker so križanemu kolena nekoliko upognili. Ti križi so bili za sužnje in vstajnike. Druga vrsta pa je bil »crux sublimis« vzvišeni križ, dosti višji od suženjskega, katerega so pa Rimljani uporabljali le poredko, in sicer kadar so nanj obsodili zelo znanega rimskega državljana, čigar smrti so hoteli dati posebnega poudarka.

Jezusa so pribili na »križ ponižnih«. Prečka v obliki debelega ploha, ki jo je Jezus nosil po Jeruzalemskih ulicah s pomočjo Simona Cirenejca, se je imenovala »patibulum«, to je, mesto ali orodje trpljenja.

Stotnik Abenadar se je posvetoval z rabljem in zapovedal, naj Jezusa križajo prvega. Eden izmed razbojnikov, ki sta bila obsojena z njim, je ugovarjal, da ni tat, temveč politični grešnik. Vojaki so se zakrohotali ter mu svetovali, naj se potem obrne na Kristusa, ki da je njegov kralj.

Množica, ki je bila med tem pokrila vso Golgoti, je utihnila. Abenadar je velel trem vojakom, ki so med potjo sem nosili deske z imeni obsojenih in njihovim grehom, naj pomagajo Jezusa pribijati.

Nekatere izmed jeruzalemskih usmiljenih žena so zdaj predrle pregraje vojakov in prinesle vrč ter tri kelihe. V vrču je bilo vino, pomešano z nekaj malega opojnih dišav, ki naj bi obsojencem lajšalo trenutke na križu. Rimljani so to dejanje usmiljenja dopuščali.

ALEKSEJ

MOLITEV

Daj Gospod
samo požirek
iz keliha ljubezni Svoje!

Naj okusim
tudi jaz, Tvoj hlapec,
vso Tvojo bolečino.

Naj tudi mene meč
v dno srca
globoko rani
za odpuščanje
nas vseh pregreh.
Naj pijem s Tabo
iz keliha trpljenja
v zadoščenje:
da narod moj,
čimprej otet sovraštva,
bo himne zmagoslavne
v hramih razsvetljenih
ob vonju prijetnega kadila
večno Ti prepeval.

Žene so natočile tolažilne pijače najprej prvemu razbojniku, nato so jo ponudile Jezusu v čistem kelihu. Pogledal je vino, nato žene ter odkimal. Ni maral piti, zadnje trenutke na križu je hotel prenašati v vsej polnosti njihove groze.

Bilo je skoraj poldne. Sonce je bilo že visoko in vroče. Ob vznožju velike gole čeri je listje na oljkah in divje cvetje šelestelo v rahlem pišu.

Stotnik, ki se je čudil, kako da Jezus ne mara mamilnega napoja, je dal znamenje. Štirje vojaki so stopili h Kristusu ter začeli jemati z njega oblačila, ter jih metali na kup. Ko je bil gol, so mu ovili okoli ledij in med stegni kos blaga, čigar konec mu je visel s hrbtna.

Množica, ki se je gnetla ob vznožju Golgote, je zamrmrala. Ob njenem mrmranju je jata taščic, ki so čebnrjale na oljkah, preplašeno odletela. Križanje se je pričelo...

Rabelj v predpasniku z žepi je prečni plošč križa na lahkih dvignil do Jezusovih ram, s prostimi rokami zgrabil obsojenca od zadaj pod pazduho, ga pritisnil na les ter ga vrgel vznak na tla.

Takoj, ko se je Kristus zgrudil na kamen, so mu prečko pritrčili za tilnikom in dva vojaka sta z vsake strani naglo pokleknila na zgib v njegovem komolcu, da bi mu roke ostale razširjene. Jezus se ni upiral in ni dejal besede. Samo, ko je padel vznak in se mu je trnje iz krone zabodlo v glavo, je nalahno zavzdihnil.

Rabelj je vzel iz žepa dva žebelja ter si ju zataknil v zobe. Žeblja sta bila dolga kakih dvanajst centimetrov. Pokleknil je h Kristusu desnici ter poiskal presledek med kostmi v zapestju. Ko ga je našel, je nastavil žebelj, vzdignil kladivo ter z vso silo zamahnil po njem.

Veliko gledalcev pod golgotsko čerjo se je obrnilo, da ne bi videlo. Nekateri so v grozi zavpili, drugi so začeli na glas moliti, tretji so odhiteli proti Genathskim vratom. Janez Evangelist je stisnil Marijino glavo na svoje prsi, malo da bi jo potolažil, še bolj pa, da bi ji preprečil videti tisto, v kar vse do konca ni mogla verjeti. Ni zajokala, ko je slišala rabljev udarec, toda njena bolečina je bila hujša, ko da bi se utapljala v morju solza.

Rabelj je zdaj pokleknil čez križanega ter začel pribijati njegovo drugo roko.

Ko se je prepričal, da se pribiti ne more več odtrgati z lesa ter pasti s križa, ko ga bodo potegnili nanj, je vzdig-

nil roke. To je bilo vojakom znamenje, naj začno prečko z obsojencem dvigati...

Dva vojaka sta pograbila les na vsakem koncu ter ga vzdignila. S tem sta potegnili za pribite dlani kvišku tudi Jezusa. Ta se ni ganil, oči je imel zaprte, samo kadar je izdihnil, je nalahno zastokal.

Zdaj sta prišla na pomoč še dva vojaka in vsi štirje so naslonili prečko na cipresno deblo, ki je stalo v zemlji, in sicer na srednje izmed treh. V kratkih previdnih sunkih so potiskali prečni les ob pokončnem hlodu navzgor tako dolgo, da Jezusove noge niso več dosegle tal.

Zdaj se je obsojenčevo telo začelo zvijati v bolečinah. Z vso težo je visel na predrtih zapestjih, iz katerih je počasi kapljala kri, rani okoli žebeljev sta se začeli za spoznanje širiti.

Vojaki so prečko porinili tako visoko, da se je njena zareza ujela z zarezo na deblu, jo pritrčili z žebli, eden pa je nad Jezusovo glavo pribil desko z napisom v treh jezikih: »Jezus Nazareški, kralj Judov«.

Rabelj je zdaj pokleknil pred križem — prvi izmed stotin in stotin milijonov, ki bodo to delali, dokler se ne dopolnijo dnevi človekovi. Vojaki so priskočili, da bi mu pomagali, in so zgrabili Jezusove noge za gležnje.

Pravila so zahtevala, da je treba desno nogo pribiti vrh leve. Ta del križanja je bil najbolj kočljiv. Če so noge pribili preveč nizko, je obsojenec prehitro umrl. Treba jih je bilo pritrčiti v pravi višini, da so se zaradi padajoče teže nekako opirale na žebelje in se je križani lahko pregibal, kar mu je večalo bolečine.

Jezus se ni ganil in se ni upiral. Ko je padel zadnji udarec na žebelj v nogah, je odprl oči. V poslednjih trenutkih na križu je z višave še enkrat videl svoj Jeruzalem v vsej njegovi zlati slavi in veličini...

»Žalosten Mesija,« je eden duhovnikov porogljivo dejal drugemu, a je moral brž utihniti, zakaj množica okoli njega je začela grozeče mrmrati, tisti, ki so doslej molčali, so začeli na glas moliti.

Nihče se ni menil za razbojnika, ki so ju začeli križati zdaj. Vsi so upirali oči samo v Kristusa, o katerem so jim bili duhovniki rekli, da je krivi prerok, ki se je bahal, da bi v treh dneh pozidal jeruzalemski tempelj lepši kakor je zdaj, če bi ga kdo podrl.

Pri vsej neobgljenosti moža, visečega na križu, je bilo množici nekam čudno neprijetno; vse je prevzemalo zamolklo pričakovanje neznanе grozote. Zdelo se jim je, da Jezus umira neznansko počasi, čeprav je bilo preteklo komaj nekaj minut, odkar so potihnilo zadnji udarci kladiva.

Za tujce, ki niso vedeli kdo je, so pa bili njegovi trenutki na križu taki kakor trenutki slehernega brezimnega obsojenca. V ničemer se ni razlikoval, v ničemer se ni odlikoval od njih.

Kakor drugi, je včasih sunkovito pobesil glavo, da mu je brada udarila na prsi. Potem so ga popadli nenadni krči in glava mu je začela omahovati z rame na ramo. Oči je obračal k soncu in njegove ustnice so mrmrale, kdo ve kaj. Kadar se je njegovo utrujeno in izmučeno, od udarcev posinelo in okrvavljeno telo napol mrtvo pobesilo, ko da hoče pasti, so ga zadržali žebli, in kolena so se mu vdano sprožila malce naprej, ko da bi rad pokleknil za poslednjo molitev...

Zdaj, ko je njegovo telo z vso mrtvo težo viselo na pribitih zapestjih, se je zdelo, da so njegove roke razprte v znamenju zmage. »Victoria« je nehote bral v njih celo stotnik Abenadar in tudi njemu je bilo neprijetno.

ALEKSEJ

Kristus Je vstal

Kakor zapuščena bilka
sem Te iskal,
a Ti si v grobu ležal.
Taval sem okrog —
veter me je zanašal
iz kraja v kraj —
dolgo sem Te iskal,
da pri Tebi bi se odpočil.
Nisi hotel me s seboj na križ.
Danes pa si želel,
da praznujem s Tabo
zmagoslavni dan,
da Ti pojem
v ljubezni: Aleluja!

Jezus pa je v znamenju te strašne zmage trpel dve novi strahoti. Od bolečin v zapetjih so šli krči po rokah do ram in mu začeli stiskati vrat. Potem so mu za trenutek ohromele vse pretegnjene mišice v prsih.

Prevzela ga je napol zavestna groza, ko je čutil, da zrak še lahko hlasta vase, ne more ga pa več izdihavati. Zdelo se mu je, da se bo zadušil.

Z zadnjim naporom se je vzpel na krvavečih nogah. Ko je bilo njegovo v onemoglosti viseče telo pritisnilo na želj, mu je teža raztrgala rano navzgor. Zdaj se je počasi vzdigoval, tako da mu je glava nazadnje pokrila skoraj ves napis, ki je vpil o njegovem grehu.

Ko je ramena potegnil toliko navzgor, da so bila v višini rok, je začel dihati laže. Scopel je naglo, ko da hoče v teh kratkih trenutkih nečloveškega napora ujeti še toliko življenja, da bo zadostovalo za do'g minute b'ižnje onemoglosti. Skušal je pozabiti na bolečino, ki se mu je zaradi tega neznosno večala v ranah na rokah in nogah.

A brž je prišel čas, ko te bolečine ni mogel več prenašati, naj je še tako hotel. Njegovo telo se je spet nebogljeno in s sunkom pobesilo, oprsje se mu je stisnilo, kolena so mu sunila še bolj naprej. In začelo ga je znova dušiti...

Ta smrtni krog se je ponavljal dobri dve uri, razbiti v neskončno vrsto krvavin trenutkov. Ko mu je bilo najhušje, je skozi meglo trpljenja zaslišal posmeh velikega duhovna Kajfe: »Drugim je pomagal, sam sebi pa ne more.«

Bilo je res, a je moralo biti tako...

Okoli ene se je začelo nebo pri jasnem temniti. Na njem ni bilo ne oblakov, ne megla, sonce je stalo na mestu, kakor je ta čas moralo. Toda vseeno je bilo, ko da se mračni in nazadnje je bilo moč gledati v sončno oblo, ne da bi bile človeka bolele oči.

Množica je mislila, da se pripravlja nevihta, in se je začela naglo razhajati. Toda nikjer ni bilo videti bliska, ne slišati groma. Ta čudna tema pri polnem soncu je trajala do prave noči.

Komaj je bila minila dobra ura od križanja, pa že Jezusova smrt ni več zanimala skoraj nikogar. Večina radovednežev je bila že odšla. Na Golgoti je razen Kristusove matere in učenca Janeza ostalo le nekaj duhovnikov, ki niso vedeli, kaj bi počeli, ko je njihovi maščevalnosti bilo zadosteno. Bili so prepričani, da je Mesija že mrtev.

A Jezus ni bil še umrl. Padal je iz omedlevice v omedlevico in se je iz nje prebujal samo še, ker ga je v onemogli nezavesti začenjalo dušiti.

Pred njegovimi očmi in njegovo dušo je bila tema še gostejša kakor tista na nebu. Skozi nje je dosluteval vojaške, ki so se bili napili in se prepirali za njegovo haljo brez šiva. Izgovoril je bil že večino sedmih besedi na križu in je skušal v mislih moliti za odpuščanje vojakom, duhovnom, farizejem, ljudstvu, ki ga je izdalo, in vsemu svetu.

Vsaka minuta je bila dolga neskončnih šestdeset sekund: vsaka sekunda stkana iz nešteto sunkov bolečine, toda Smrt še ni bila voljna, usmiliti se ga.

Njegove roke, njegove noge, njegove prsi in vse telo je bilo kakor tisočkrat na novo raztrgano in vse njegovo bitje je bilo kakor struna, ki je brnela v grozotni pesmi trpljenja.

Začenjali so se poslednji trenutki na križu. Naznanjala jih je ognjena žeja, zakaj telo je bilo v trpljenju izpotilo

poslednji hlap tekočine. Ni hotel, a je vendar na glas po-tožil: »Žejen sem.«

Eden vojakov ga je slišal, se v tisti opoldanski temi dotipal do gobe, jo nasadil na kopje in namočil v zmesi kisa, vode in stopenih jaje, ki je sicer služila vojakom za odžejanje. Toda ko je gobo tekočine pritisnil križanemu na ustnice, ta ni pil.

Obrnil je glavo, da mu je ostra pijača stekla čez izžgane ustnice v rane na prsih, se še enkrat zravnal na žeblih, izrekel nekaj besed, ki jih vojaki niso umeli, in zavzdihnil: »Dopolnjeno je.«

Njegovo telo je uplahnilo kakor jadro, ko mu zamre veter. Nihče ne bi bil zapazil, kaj se je zgodilo, da ni tisti trenutek pretrgal tišino hrum, ko da se je čez svet pognala čreda podivjanih turov. Zemlja se je tresla in se začela klati od zahoda proti vzhodu.

Razpoka je presekala skalo, na kateri je stal križ, prebila mestno ozidje in segla po templju, kjer se je veliko zagrinjalo, ki ga en sam človek ni mogel niti odstreti, pretrgalo podolgem, ko da je iz jajčne lupine...

Stotnik Abenadar in vojaki so planili na noge in se pognali do križa. Odrptih ust so strmeli v mrtvega, v črno nebo in v preklano golgotsko čer. Čez trenutek se je zazdelo, ko da jokajo, stotnik pa je izgubljeno šepetal predse: »Res, bil je Sin božji.«

S težkim sroem je dal križanemu prebosti levo stran in mu je prizanesel z lomljenjem kosti, ki ga je zapovedoval pravni obred križanja...

Čez kako uro sta prihiteda Nikodem in Jožef iz Arimateje ter naznanila Janezu in trem Marijam, da je Pilat dovolil Jezusa sneti s križa in ga pokopati pred začetkom sobote. Ni še bilo štiri popoldne, ko so Kristusovo telo, z ljubeznijo in solzami umito, maziljeno in v belo platno povito položili na skril, ki naj bi v prednjem prostoru Jožefove nove grobnice služil obiskovalcem za sedež.

Nikodem je Jezusu dal na gornjo ustnico peresce puha, kakor je določala postava. Potem so čakali čertinko ure. Če se v tem času ne bi zganilo, je to bilo znamenje, da je duša zapustila telo.

Ko je peščena ura, ki jo je bil Jožef iz Arimateje prinesel k pogrebu, odmerila zapovedani čas, je belo peresce še vedno ležalo mrtvo na mrtvi ustnici križanega...

JOŽE PIRJEVEC

Danes...

Danes je čas
žalostnih misli večernih,
ki se prikradejo v sobo,
čeprav so okna zastrta.
Ogenj mi poje
o močnem življenju,
a jaz ga slišati nočem.

Zate bi rad
utrgal pomladne
cvetove
in jih nanizal
kakor dragulje
na dolgo nit...

Elza Koželj

Ostajenje

V NEKAJ BESEDAH

SLOVENSKO GLEDALIŠČE v Trstu je uprizorilo dramo »Dnevnik Anne Frank«, ki sta jo napisala Frances Goodrich in Albert Hackett. Režiral je Branko Gombač. Scenografski okvir je ustvaril Jože Cesar. Delo je prevedel Jaro Dolar.

S to predstavo je doživelo Slovensko gledališče morda največji uspeh zadnjih let. K temu uspehu so pripomogli vsi igralci, predvsem pa Mira Sardočeva, ki je igrala Ano s pretresljivo doživetostjo in izredno oblikovalno silo. Priznanje zaslužijo pa tudi ostali igralci. Branko Gombač, ki je kot gost režiral to zahtevno delo, je opravil veliko delo, ki se je morda do zdaj med vsemi gosti čutilo pri njem najbolj. Kakor je predstava živa podoba izredno težkih in trpljenja polnih dni, ki se jih človek rad ne spominja, je vendar življenje v tem Dnevniku tako, da bi ga človek znova gledal, pa čeprav trpi ob njem in se duši v solzah in grenkobi.

Boris Pahor je izdal novo knjigo novel z naslovom »KRES V PRISTANU«. Kakor ostala Pahorjeva dela, tako je tudi zadnje izšlo v Jugoslaviji. Žal, da tržaški pisatelj zaradi premajhnega knjižnega trga ne more izdajati svojih del tam, kjer živi in kjer jih piše.

Pri mariborski založbi Obzorja je izšla knjiga pesmi Branka Rudolfa pod naslovom »ZVEGLA POTEPUHOVA«, to je Potepuhova piščal. Nenavadnost teh pesmi je v tem, da so zapete v starinskem štajerskem narečju in da v njih popolnoma prevladuje razpoloženje srednjeveških potepuhov in sejmskih pevcev.

Bila je Velika sobota. Po gričih okoli farne cerkve sv. Jurija pokajo topiči. Naenkrat se oglasi pritrkavanje. Iz cerkve se usujejo ljudje. Postavni fantje nosijo zastave. Najuglednejši nosi pred baldahinom kip vstalega Zveličarja.

Ze nekaj let je bil te časti deležen Tekačev Nande. To mu je zavidal marsikateri izmed domačih fantov. Štorov Jože ga je pa zaradi tega naravnost sovražil. Pa še nekaj drugega je bilo vmes — Rojčeva Minca, brhko in krepostno dekle. Jože se ji je iz cerkve grede rad pridružil, ona pa, če je le mogla, se mu je izmuznila. Bila sta iz iste vasi. Jože je bil sin bogatega kmeta in je bil ošaben in domišljav.

Minca je pela na koru. Imela je lep glas, ki se je odražal od drugih, posebno pri procesiji. Tudi Nande je pel na koru. Zato mu je bilo nekoliko žal, da danes ni bil s pevci, toda tega ni hotel priznati, zaradi častne vloge, ki jo je imel pri procesiji.

Pevske vaje so imeli navadno v nedeljo popoldan po večernicah, le ob kakih posebnih prilikah so morali k vajam ob sobotah zvečer. Tedaj je Minco spremljal Nande. Z njim se je dobro razumela, zakaj bil je miren in pošten fant. Nič čudnega torej, če je med njima vzklikala ljubezen.

Nande je bil spreten tesar in je dobro služil, zato sta se domenila, da se bosta poročila. Njuni starši tej zvezi niso nasprotovali. Minčin oče jima je dal njivo in gozd. Postavila sta si lepo hišico. Čez nekaj let sta dokupila še travnik. Nande je sam postavil še hlev.

V sreči in zadovoljstvu so jima potekala leta. Imela sta dva otroka. Milica je že hodila v šolo, čez nekaj let se ji je pridružil še Dorče. Otroka sta bila zelo ubogljava in marljiva. Mati ju je lepo vzgajala. Pazila je na njiju kot na punčico svojega očesa. Po šoli sta ji po svojih močeh pomagala pri delu. Ob dolgih zimskih večerih so luščili koruzo ali fižol. Minca jima je pripovedovala povesti, včasih pa so vsi trije zapeli, kajti tudi otroka sta imela kot škrjančka jasna glasova.

Oče je hodil na delo in ga večkrat ni bilo domov tudi po ves teden. Zelo so ga cenili. Kjer je delal, je navadno tudi prenočeval in imel hrano. Ko je nekoč končal delo, se je zvečer dobre volje vračal domov. Premišljal je, kako bo Minca vesela, ko bo prinesel zaslužek. Tudi otrokoma je nesel nekaj malenkosti.

Dospel je že v domači trg. Tu ga je srečal Štorov Jože in ga vabil v gostilno. Nande se je branil, češ, da ima še precej do doma, a Jože ni

odnehal. Končno se je Nande vdal. Jože je naročil vina, prisedel je še gostilničar in pri kramljanju je hitro tekel čas.

Nenadoma reče Jože, kot za šalo: »Pa se ne bojiš za svojo ženo, ko ostajaš po cele tedne zdoma?« Nande mu odvrne, da pač nima za to povoda. Jože pa le vrta in besediči naprej.

Nande ga opominja, naj neha s takim govorjenjem, da ga ne ozlovolji. Jože pa kot obseden vstane ter pravi: »Da, ti si vedno dobre volje, vse ti gre po sreči. Tudi z ženitvijo si imel srečo, čeprav je bila Minca meni namenjena. Bila sva takorekoč že zmenjena.«

Nande je vzkipel. Bil je nagle jeze. Jožeta ozmerja za lažnivca. Ta pa, kot da je samo čakal na žaljivo besedo, skoči pokonci in udari Nandeta z vso silo po glavi. Nande je hotel zgrabiti za steklenico, a previdni gostilničar je hitro vse odstranil. Ko ga je Jože nameraval drugič udariti, je Nande pograbil stol in zamahnil z njim proti Jožetu. Zadel ga je s tako silo, da se je ta zgrudil. Nandetu je bilo takoj žal, a bilo je prepozno. Jože je obležal. Namesto domov, je krenil Nande na orožniško postajo, kjer je opisal ves potek prepira in pretepa.

Orožniku je bilo žal, zakaj poznal je Nandeta kot marljivega delavca in skrbnega očeta. Toda postava je postava in mora biti za vse enaka. Obdržali so ga v zaporu.

Minca je tisti večer nešteto krat stopila na prag in prisluškovala, kdaj bo zaslišala možjeve korake. Otroka je že zdavnaj spravila spat, sama pa ga je vsa vznemirjena čakala. Molila je in prosila Boga, da bi se mu ne zgodila kaka nesreča.

Polnoč je že odbila. Še nikoli se ni tako dolgo zakasnil, saj je vedel, kako ga doma nestrpnost pričakujejo. Končno se je vsa utrujena kar oblečena vlegla na klop v izbi, kjer je molila toliko časa, da je med molitvijo zadremala.

Zjutraj se je kar prestrašila, ko se je oblečena zbudila. Možja ni bilo še od nikoder. Vsa izmučena je opravila delo pri živini. Potem so se vsi trije oblekli in šli v cerkev. Bilo je krasno nedeljsko jutro, a Minca ni videla ne občutila vse te lepote. Druge nedelje je stopal ob njej Nande. Mučila jo je skrb, kaj je z njim.

Ko je dospela do cerkve, se ji je zazdelo čudno, da so se ljudje razmaknili in jo čudno pogledovali. Ni si znala razložiti njihovega vedenja.

Ko je prišla domov, jo je na klopi pred hišo čakal orožnik. Zašibila so se ji kolena. Počasi in obzirno ji je povedal, kaj se je zgodilo. Zanj je bil to prehud udarec, zgrudila se je nezavestna na tla.

Po dolgem času se je predramila. Ob njej je jokal nebogljencek, fantek. Krstili so ga zasilno doma, za Nandeta. Otrok je bil slaboten, ker je prišel predčasno na svet. Tudi Minca je bila zelo slaba. Porod, povrh pa še možjeva nesreča sta jo tako potrla, da je bila popolnoma neobčutljiva za vse, kar se je godilo okoli nje. Stregla ji je mati. Otroka sta hodila po prstih in ji skušala vsako željo razbrati iz oči.

Šele po nekaj tednih je prvič vstala. Z materino pomočjo je prilezla na klopico pred hišo. Vsa narava je bila odeta v zelenje in cvetje in ptički so peli. Toda Mince ni moglo nič razvedriti. Mislila je le na možja.

Nandeta je porotno sodišče seveda spoznalo za krivega. Obsojen je bil na sedem let ječe. Bil je čisto obupan. Ni ga bilo spoznati. Shujšal je in bil docela potr. Mislil je le na dom.

Čez nekaj časa je smel na delo. Utrujen se je vračal, a delal bi še in še, samo, da bi prišel prej na svobodo. In res so ga po petih letih prestane ječe zaradi vzornega vedenja pomilostili.

Bilo je na Veliko soboto, ko je prestopil prag ječe. Kakor si je v zaporu vsa leta želel svobode, tako je bil sedaj naenkrat v skrbi, kako bo stopil pred ženo, kako ga bo sprejela. Ali mu je odpustila, saj je vendar branil njeno čast. Koliko sramote je morala prestati ona in otroci! Gotovo so kazali za njo s prstom, na ubijalčevo ženo. Srce se mu je krčilo od bolečine, da je on kriv njene žalosti in sramote. In on, kako bo mogel prenesti vse poglede, poslušati opazke?

Dospela je 1-2 številka petega letnika MED-DOBJA. Pesništvo zastopata tokrat Truhlar in Kos. Poleg teh pa objavlja Rafko Vodeb pod zapiski izbor Kocbekovih pesmi, s katerimi je nedavno postregel tudi tržaški radio. Milan Komar objavlja Razmišljanja ob razgovorih, Branko Rozman črtico Zločinec in Anton Kacin razpravo Začetki slovenskega leposlovnega ekspresionizma. Slede še zaglavja: Črke, besede, misli, Čas na tribuni, Črta in prostor, Knjige in zapiski. V prilogi pa je posmrtna maska pokojnega škofa Rožmana. Meddobje se nam z novim letnikom predstavlja v prikupni obliki in bogati vsebini literarnega življenja Slovencev.

Po romanu »BUMERANG« Igorja Sentjurca, slovenskega emigrantskega pisatelja, ki živi v Münchenu in piše zdaj v nemščini, so posneli film, ki ga že predvajajo v Nemčiji in Avstriji. Film ima isti naslov kot roman.

Zagrebska založba »Naprijed« bo izdala mapo SPACALOVIH GRAFIK. Zbirka bo štela osem izvirnih tiskov v formatu 50 x 35 cm in bo predvidoma stala 150.000 dinarjev. Lojze Spacal je eden od redkih umetnikov, katere založba »Naprijed« z izvirnimi deli predstavlja na jugoslovanskem knjižnem trgu.

Se letos bo dokončan prevod svetega pisma v kitajščino. S prevajanjem je začel svoj čas Biblični inštitut v Pekingu, ki zdaj deluje v Hong-Kongu. Vodijo ga frančiškani. Te dni je pater Sepiński prinesel v dar papežu knjigo, ki vsebuje kitajske prevode »Dejanj apostolov« in »Pisma sv. Pavla«.

Prof. Tullio Bressan je izdal knjižico z naslovom »LE MERA VIGLIE DEL CARSO«, ki šteje okrog osemdeset strani in v kateri opisuje značilnosti in lepote kraške pokrajine.

Boris Pasternak je dokončal dramo v štirih dejanjih, ki je zajeta iz ruskega življenja okrog leta 1860, malo pred odpravo tlake. Glavna oseba v igri je tlačan, ki izredno lepo igra na violino. Drama ima simbolični pomen. Pisatelj hoče z njo povedati, da se počuti tlačan violinist zaradi svoje umetnosti mnogo bolj svoboden kot gospod, kateremu mora služiti.

Med najzanimivejšimi knjigami, ki so se pojavile v zadnjem času na ameriškem knjižnem trgu, je »AMERISKI INTERLUDIJA NA JAPONSKEM«. Napisal jo je Kuzuo Kawai. To je morda dozdej najboljša analiza o dobi ameriške zasedbe na Japonskem, ki je imela tako velike posledice za japonsko življenje in za miselnost povojne japonske generacije.

V NEMCIJI so določili, da samo 10 filmskih zvezdnikov in 10 zvezdnic sme prejeti 100.000 mark nagrade za izdelavo kakega filma. Smejo pa prejeti nagrado še iz čistega dobička predvajanje. Zanimivo je, da v seznamu ni imen Romy Schneider, Marije Schell in Horsta Bucholtz, ker njih vrednost na filmskem trgu ni gotova. Filmska podjetja, ki se ne bodo držala sklepa in bodo plačala zvezdnike nad določeno ceno, bodo težko obdavčena. Na ta način upajo vnesti v filmsko industrijo zdravo upravo.

Francoski kardinali in nadškofi so zavzeli na zborovanju, ki so ga imeli pred nedavnim v Parizu, odločno stališče proti določenim nemoralnim težnjam, ki jih kažejo današnji FRANCOSKI FILMI. Francoski cerkveni odličniki so objavili po zborovanju poročilo, ki izraža njihovo »vznemirjenost«, kot pravijo, nad »nemoralnimi motivi in prizori« v filmih. »Ta nevarnost je tem večja«, nadaljuje poročilo, »ker prav mladina najbolj vneto zahaja v kino.« Cerkveni dostojanstveniki nato obsojajo težnjo, da se »norčujejo filmi iz družinskih čednosti in človeških vrednot«. Obsojajo tudi »pohlep po denarju, prikazovanje vsakovrstnih spolnih pretiravanj in zaničevanje vsakršne avtoritete«, kar je videti v teh filmih.

V 43 kinodvoranah v KALIFORNIJI so prvič predvajali kratek film 45 minut z naslovom: »Pravičnost in Charyl Chessman«. Film postavlja vprašanje: Kaj je hujši zločin, ali to, da je človek obsojen na smrt, ali pa to, kar je družba zagrešila nad njim?

Če bi danes hotel Marko Polo na pot na Kitajsko, bi se moral ustaviti daleč pred kitajskim obzidjem. Filmski proizvajalec **Raoul Levy** namreč ni dobil potrebnega vizuma za vstop na Kitajsko, da bi uresničil svoj veliki film Potovanja Marka Pola. Toda Levy ni obupal. Sedaj računa na diplomatska posredovanja, da bi premagal ovire. Morda je tudi v Levyju nekaj onega neodjenljivega duha, s katerim upa premagati mogočnega Maoa, kakor je nekoč Marko Polo moral premagati nasprotovanja Velikega Kana.

V ANGLIJI sta v prodaji dve gramofonski plošči, ki omogočita **učenje ruščine**. Pravijo, da se jih poslužuje tudi Eisenhower in se tako pripravlja na pot v Sovjetsko zvezo.

Vremenoslovski satelit TIROS I. redno povzema fotografske posnetke oblakov, ki pokrivajo našo Zemljo. Znanstveniki zagotavljajo, da bodo podobni sateliti v bodočnosti dajali lahko točne podatke o vremenu na Zemlji.

Ko je odhajal iz kaznilnice, so mu izročili precej denarja, ki ga je zaslužil z delom. Kupil je za ženo lepo ruto, za otroke pa pomaranč in sladkarij.

Ko se je pripeljal na domačo postajo, se ni upal nikamor ozreti. Domov ni hotel pri belem dnevu. Šel je ob reki navzdol in prišel na most. Ustavil se je. Zdelo se mu je, da mu nekdo šepeta: »Skoči v te temne valove in boš rešen vseh skrbi, zapostavljanja in zasramovanja.«

Postavil je zavoj na tla. Naslonil se je na ograjo. Tedaj so zagrmeli topiči. Iz cerkvenih lin se je razlila pesem zvonov. Nande se zdrzne. Misli je na čas, ko je tako neskončno srečen stopal v procesiji s kipom Zveličarja. Solze so mu zameglile oči. Poslušal je in gledal. S trga se je vila procesija. Bandere so vihrale in godba na pihala je mogočno donela. Potem so peli cerkveni pevci: velikonočne pesmi! Nande zdrkne na kolena. Gleda procesijo in premišlja, ali gre Minca z otroki tudi danes v procesiji. Od daleč je spremljal vso vas v procesiji in ko so zavili nazaj in odsi spet v cerkev, je Nande še vedno klečal. Rad bi samo še od blizu pogledal svojo družino — zvečer bo to storil. Pogledal bo skozi okno in potem odšel kam daleč.

V sobi je gorela luč. Skozi nezagrnjeno okno vidi, kako je žena, po starem običaju, prinesla pogačo in jo deli otrokom. Žena in otroci! Kako sta zrastle Milica in Dorče in kako je ljubek najmlajši, ki ga danes prvič vidi!

Ko so povečerjali, je mati prižgala v kotu večno luč. Pokleknilo so in molili rožni venec. Na koncu je mati pristavila: »Pa še očenaš za našega ljubega očka, da bi se kmalu vrnil k nam.« Nandeta je prevzelo. Ni so hudi nanj, odpustili so mu, molijo za njegovo skorajšno vrnitev. Težko zadržuje jok. Da ga ne bi slišali, je zbežal v hlev. Toda žena je le čutila ropot in šla je ven z lučjo v rokah gledat, kdo je. Vidi odpahnjena hlevska vrata. Pogleda v hlev in se ustraši, ko zagleda ob kravici moškega. Že hoče zavpiti nanj, tedaj pa spozna moža. Plane k njemu, se mu vrže okrog vratu in ga poljublja in joka od veselja. Nande jo prosi, naj mu odpusti in ji hoče povedati svoj namen, toda Minca mu ne pusti do besede. Vleče ga v hišo in vsa presrečna pravi otrokom: »Vidite, naša molitev ni bila zaman. Naš zlati atek se je vrnil!«

Otroci so planili k njemu. On pa ni vedel, katerega bi prej pritisnil na srce. Malega Nandeta, katerega se kar ni mogel nagledati, je vzel v naročje. Bilo mu je neskončno lepo.

Dolgo so se tisti večer pogovarjali. Nazadnje je otroke le premagala utrujenost. Spravila sta jih spat. Tudi Nande in Minca sta šla počivat, alj spati nista mogla.

V tihi dom se je spet vrnilo veselje in sreča.

DORICA POSAVEC

Meje

Nedelja kot medna čebela
v zlato brezčasje je polj potonila,
kakor pijan se utrnil
z veje je zreli sad.

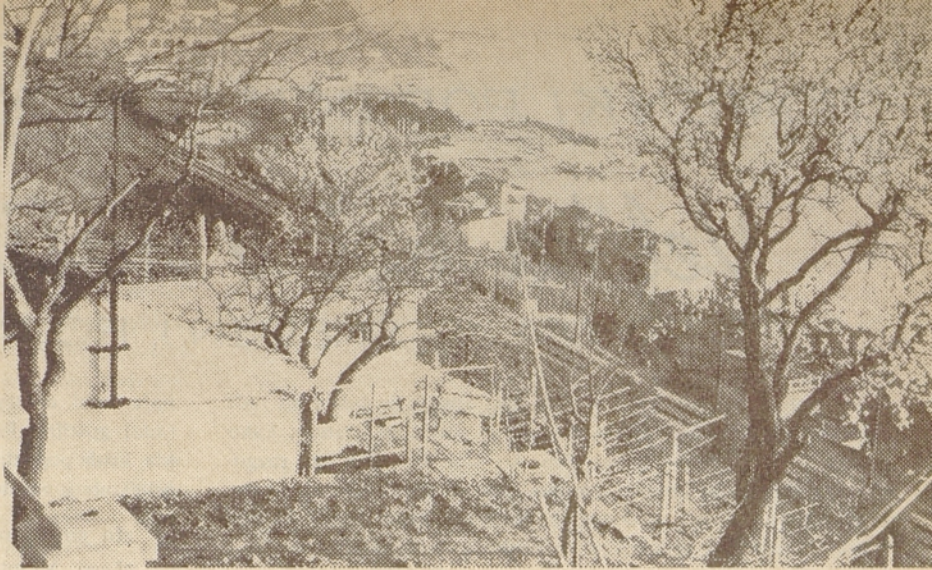
Samá sva in vroča negibnost
počiva brez konca nad polji.
Vse bolj sva tiha.
V samoti
molk kakor sadež medí.

V loku prosojnem
sreča se vzboči
in se usloči,
v mavričnem slapu
pada pršeča
zopet nazaj.
Na sinjezlati
dlani prostranstva
krhka se cvetka
ljubezni odpre.

A na obzorju,
têmne in strme
iznad kamnitega zida —
kakor straža pred Edenom —
ciprese
mračne
stoje ...

Slovenci in mednarodne pobude

Franc Jeza

Ugledna italijanska revija »Comunità«, ki jo izdaja Adriano Olivetti, znan po svojih pobudah v krščansko-socialnem duhu, je prinesla v eni izmed svojih številčk daljši in zelo zanimiv dopis iz Tel Aviva pod naslovom »Israele guarda fuori« (Izrael gleda ven). V njem nudi dopisnik R. A. Segre pregled nad izraelskimi političnimi, zlasti gospodarskimi, socialnimi in tehničnimi pobudami in dejavnostjo v svetu. Četudi ima Izrael le malo več prebivalcev kot Slovenija in skoro enako velik teritorij, od katerega pa je več kot polovica čista puščava, igra v svetu neprimerno važnejšo vlogo kot Slovenija.

Isto lahko ugotovimo za vse druge svobodne majhne narode v lastni državi. Njihov glas vedno spet slišimo v zboru narodov, besedo imajo v Združenih narodih in na najrazličnejših mednarodnih konferencah, kjer sede njihovi zastopniki ramo ob ramo s predstavniki velikih držav, kadar ne gre prav za »vrhunske konference«. Omenimo naj le Libanon, Luksemburg, Islandijo, torej države, ki so ali po prebivalstvu ali po teritoriju, vsekakor pa po svojem stvarnem ljudskem in gospodarskem potencialu šibkeje od Slovenije, da ne govorimo o Norveški, Finski, Danski ali Švici. Vse te in druge majhne države daleč presegajo Slovence po svojem dejanskem pomenu v svetu; dokaz za to lahko najdemo v vsakem leksikonu, kjer je posvečenih celo takim majhnim samostojnim deželam, kot sta Libanon ali Islandija, ali baltskim narodom, ki niti nimajo več lastnih držav, a so jih imeli, neprimerno več prostora kot Slovincem.

Pomen in zanimivost teh držav oziroma njihovih narodov je za svet prav v tem, da imajo možnost mednarodnih pobud in sodelovanja. Prav zaradi svoje majhnosti so njihove pobude marsikdaj in marsikje prej in bolje sprejete kakor pobude velikih držav, ker so manj sumljive.

Seveda niso vsi neodvisni mali narodi enako podjetni, domiselni in uspešni v svojih mednarodnih pobudah, a vsi imajo ravno zaradi svoje neodvisnosti, ki jim dovoljuje neoviran razvoj v vseh ozirih, neprimerno večjo težo v mednarodnem političnem, gospodarskem in kulturnem življenju kot Slovenija, ki predstavlja za svet le integralni del oziroma provinco neke države brez možnosti kake lastne politične ali druge pobude mednarodnega pomena. Zato za svet tudi ni zanimiva.

Koliko najboljših energiji in idej slovenskih ljudi je že šlo, gre in bo šlo v izgubo, ker niso imeli in nimajo možnosti, da bi jih uresničili zaradi pomanjkanja mednarodnih instrumentov, s katerimi razpolagajo samostojni majh-

ni narodi in države. Vsaka pobuda, vsaka zamisel slovenskih ljudi mora in je morala tudi v preteklosti tako rekoč v cenzuro v kar tuj politični center, kot je bil prej Dunaj in zdaj Beograd, da dobi — če sploh dobi — »nihil obstat«, in še takrat to ne velja več kot slovenska, ampak kot tuja, zdaj n. pr. beograjska pobuda. Izposodi si jo kakšna centralistična ustanova in jo primerno birokratizira. A še to se zgodi le v enem primeru od sto. V 99 primerih ideja in pobuda slovenskega človeka ne najdeta posluha pri tujih oblastnikih.

Kako malo pobude lahko pokažejo Slovenci v mednarodnem pogledu dokazuje naslednji, čisto majhen, a značilni primer, o katerem je poročal ljubljanski tednik »TT«:

»...S Koroškega so sporočali na vse strani, da imajo v neki bolnišnici hudo bolno žensko, ki ji utegne rešiti življenje samo transfuzija krvi iz zelo redke skupine. Mariborska transfuzijska postaja je vzela iz svoje »krvne banke kri označene skupine in jo odposlala na Koroško. Toda na obmejni carinski postaji se je ustavilo. Službujoči carinik je hotel pošiljko odpreti in pomešati s palčico po konservirani krvi, da bi tako ugotovil, če je v njej kaka reč, ki bi jo bilo treba ocariniti ali pa zavrniti. Zdravnik, ki je spremljal pošiljko, je opozoril, da bi bilo to usodno. Če bi odprli steklenico, bi bila vsebina uničena in nosilec življenja bi postal navaden odpadek. Toda carinik si ni pustil dopovedati, da gre zares za življenje in smrt. Pošiljka je morala romati nazaj v Maribor...

Tednik »TT« primerja s tem neumnim dejanjem jugoslovanskega carinika na slovensko-avstrijski meji — o katerem ni treba niti posebej omenjati, da je bil Srb kot vsi cariniki na slovenskih mejah — z dejanjem štiriletnega italijanskega dečka, ki je nekje slišal, da dr. Albertu Schweitzerju v njegovi džungelski bolnišnici v Lambarene primanjkuje aspirina, pa se je znašel na rimskem letališču, tiščeč v ročici stekleničko aspirina, češ da hoče k doktorju v džunglo in mu izročiti zdravilo, da ga ne bo več bolela glava. O tem so pisali časniki, od vseh strani so začele deževati pošiljke z aspirinom in končno so poslali s posebnim letalom v Lambarene pošiljko z nekaj sto kilogrami aspirina, ki jo je smel spremljati tisti deček prav k dr. Schweitzerju.

»TT« je napravil iz tega vprašanje vesti pri tistem cariniku, a v resnici gre seveda le za vprašanje svobode. Omejeni carinik ima mirno vest, ker so ga postavili na

(Dalje str. 52)

Velika noč v naših domovih

BARKOVLJE, ŠKEDENJ, ROJAN ...

Jože Peterlin

Velika noč ni lepa samo za nas, ampak je bila lepa tudi našim očetom. Kolikokrat so pravili očetje in matere, kako lepo je bilo! Ni še dolgo tega, ko smo jih ujeli pri razgovoru. Bil je naš znanec, gospod Riko iz Barkovelj, ki s tako pristnostjo govori o domu in življenju naših ljudi, ki ves živi v tisti lepi preteklosti, v tradiciji in v slovenstvu.

Gospod Riko je dejal:

»Veste, zdi se mi, da so bile nekoč velike noči vendarle lepše kot pa so danes. Ne zamerite, a meni se zdi, da ni nič več tako pristno kot je bilo nekoč. Tako lepo in pristrčno kot je bilo v naših časih.«

»Kaj ni tudi danes lepo? Ali niste zadovoljni s to sončno pomladjo in s cvetočimi drevesi?« sem vprašal.

»Že, že,« je rekel gospod Riko. »A mislim na naše domove. Takrat je bilo v naših domovih vse bolj domače in pristrčno. Bili smo vsi bolj združeni, vsi bolj doma. Nismo bežali od hiše in se vozarili po svetu, tako kot danes. Za Veliko noč ni smel nobeden v vas. Na tak velik praznik je moral ostati vsak doma. Pri nas v Barkovljah nismo rekli Veliki noči velika noč. Rekli smo **uozem**, tako je bilo še pred petdesetimi leti. Uozem — to je staroslovanska beseda — je bil v Barkovljah največji praznik v letu in zato so se nanj pripravljali že teden dni prej.

Moška skrb je bila, da se pobeli kuhinja, ki je bila zaradi večnega žehanja več ali manj okajena. Zenske pa so imele v velikem tednu obilo posla z mesenjem pinc in presencev, a ostati je moralo časa za temeljito čiščenje omar, miz in stolic in vsega drugega pohištva. Vse šipe hišnih oken so morale biti za uozem bolj čiste, kakor za kateri koli drugi praznik. Barkovljanske žene so dobro znale, da je papir najbolj priporočljiv za čiščenje šip. Po papirju je prišla v delo cunjja, a ko je bilo delo opravljeno, se je gospodinja oddaljila nekaj korakov od okna, se pripogibala in gledala od desne na levo, da ne bi na šipi ostal najmanjši znak umažanije. Uozem je samo enkrat v letu, so rekle barkovljanske žene, in zato mora biti na tak velik praznik vse čisto zunaj in znotraj.«

Pa se je že oglasila gospa Filomena s Škednja.

»Ja, ja, to pa tudi pri nas na Škednju. Pri nas so žene pekla pince. Pomagale so si s tem, da so nesle na »mont« kar so imele dragocenega ali so prosile trgovca, naj jim da kaj moke. Na veliki petek pa so šli v cerkev vsi, tudi naši pijanci, da bi poslušali gospoda Kavalica, ki je strašno lepo pridigal o Kristusovem trpljenju.«

»Peka kruha je bila pri vas zelo važno delo,« sem pripomnil, da bi povedala gospa kaj več.

»Ja, pred petdesetimi leti. Težko je povedati, kdaj so začeli peč kruh na Škednju. A to le vemo, da je postal znamenit ne samo v našem mestu, temveč tudi daleč naokrog. Celo sam cesar Franc Jožef si ga je zaželel. Kakor pripoveduje neka starejša Škednjka, je prihajal z vlakom iz Du-

naja neki cesarski sel in je hodil na Škedenj k »Fronci« (zdaj gostilna Rosso) po kruh. Fronca je namreč edina pekla kruh popoldne, druge le zjutraj. Pekla ga je in nosila z osličkom v mesto.«

»In pince, kakšne so bile?«

»Lepe. Mi otroci smo tekali za materami in prosili košček pince in rdeče jajce. To je bilo za nas veselje! Stara sem, imam 71 let, a ne šacam vsega tega, kar je moderno. Vse lepše je bilo tisto takrat.«

»Ste tudi na Škednju tako počistili domove?«

»Kaj pa da smo jih. Že v soboto popoldne je moralo biti vse lepo. Zvečer pa smo šli v cerkev. Župnik je z mogočnim glasom zapel starodavno velikonočno pesem: Zveličar naš je vstal iz groba. Po vasi se je potem razvijala lepa procesija, v rokah smo imeli sveče in smo peli. Vmes je igrala naša godba. Lepo je bilo. Pozabili smo na vse težave in smo tja do polnoči uživali veselje. Pri procesiji so peli zvonovi, da je bilo kaj. Ah, še zdaj slišim tiste zvonove...«

Potem je pripovedoval zdaj že pokojni Slavko Rebec o procesiji v Rojanu.

»A, tudi v Rojanu je bila procesija, ki je ne bo noben star Tržačan pozabil. Na veliko soboto je bilo v Rojanu vse praznično, ceste pometene, po vseh oknih sveče in cvetje. Začela se je, ko je legel mrak na mesto. Do procesije je bilo vse tiho v cerkvi. Ob božjem grobu je stražil pravi vojak. Prav mirno je stal tam, ko bi bil iz kamna. Otroci smo ga hodili gledat. Včasih mu je plesala kaka muha po licu ali nosu, pa ni mignil z obrazom. Zvečer pa je z Alelujo, vse zaživelo. Orgle, pevci, zunaj so začeli pokati možnarji, zvonovi so doneli, godbe so zaigrale. Veste, da je bilo v Rojanu v procesiji do sedem godb! Sedem: naša rojanska, potem mestna godba na pihala Verdi, potem salezijanska, vojaška in potem še druge. Ob poti, koder je šla procesija, so bili postavljeni umetni ognji, ki so jih prižigali, ko je šlo mimo sv. nebo. Iz cerkve je šla naravnost po cesti tja do mostu, tam je obrnila in šla po cesti nazaj in zadaj za vojašnico — tam med vežbališčem in vojašnico je bila počez ulica, ki je zdaj ni več — proti cerkvi. Ni šla daleč, a bila je lepa, da je ne moreš pozabiti, če si se enkrat udeležil, ali če si jo gledal. Veliko ljudi iz vsega mesta je prišlo vsako leto gledat našo procesijo. Stražniki v slavnostni uniformi so delali špalir, da se je nemoteno procesija pomikala dalje. Če ne bi bilo špalirja, ne bi mogli naprej.«

»Po procesiji pa ste jedli?« sem hitro vprašal.

»V soboto je bil še post.«

»V Barkovljah smo imeli za uozem posebno jed,« je pravil gospod Riko. »Po marsikaterih hišah se je kuhala za uozem živca. Treba je bilo skrbeti za prašičja ušesa, telečje noge in za tako vrsto mesa, ki strdijo juho. Velika nejevolja je vladala v hiši, ako ni bila živca tako trda, da si jo lahko dvignil z vilicami z vsem krožnikom vred. V delo smo

prišli tudi mi kot otroci. Vsak krožnik je rabil dva do tri lovorjeve liste, in zato ga je bilo treba iti iskat k sosedovim. Kaj bi bil vazem brez hrcna? Zrival se bo in bo polit ter pomešan s trdo kuhanim jajcem, da se bo v njem lahko pomakalo meso. Treba ga je bilo izkopati na lastnem ali sosedovem vrtu. Otroci smo morali tudi poskrbeti za barvila, kajti kdo je še kdaj videl belo jajce na velikonočni mizi. Mati je skuhalo jajca, barvati pa smo jih morali mi otroci. Če nas ni preveč navduševalo iskanje lovorja in izkopavanje hrena, smo pa z velikim veseljem barvali jajca, katera smo potem strgali z žepnim nožičkom in kar smo nastrgali je bilo vse, samo tisto kar smo namenili ne.«

»Povedal bom še, kakšen zajtrk smo imeli. Ni bil zmeraj tak, ma za uozem je bil tradicionalni zajtrk. Vsaka miza je bila belo pogrnjena in na njej nas je čakala domača gnjat, rezana s »foučem«, skleda zribanega hrena, namočenega v črnem vinu, v katerega smo pomakali zrezano kuhano meso. Krožniki so bili polni zrezane »pince« in »presenca« in na drugem krožniku so bila nakopičena rdeča, modra in rjava jajca.«

»In izleti?«

»Vam bom povedala, kako smo se vozili pred petdesetimi leti,« je dejala gospa. »Ko sem bila majhna, sem živela s staro babico, ki je dobivala vsak mesec goldinar kot vdova. Vedno sem jo spremljala v mesto. S časom pa je začel prihajati tramvaj iz mesta. Seveda bi se bila rada vozila, zato sem prosila babico: „Ko bomo šli 23. po goldinar, mi morate obljubiti, da se bova peljali v mesto s tramvajem.“ „Ja, pitka moja,“ me je nagovorila nona, „če boš pridna in dobra, bova šli s tramvajem.“ 23. meseca greva po rivi in stopiva v tramvaj. Plačalo se je takrat 20 soldov ali dve fliki. Ni treba povedati, kako sem bila srečna. Ko se je tramvaj premaknil, se je začela nona tresti: „O Ježeš Marija, kaj je to! To ni kristjansko, to je po hudiče. Uatrok moj, homo uen!“ ratorin je moral ustaviti in sva izstopili. Jaz sem seveda jokala. „Te prosim, ne joči,“ me je tolažila nona, „ti bom kupila lonček za en sold, punčko iz lesa za en sold in fritel za en sold.“ — Kmalu so končale solze. Tedaj smo več šacali en sold kakor danes tisoč lir.«

»Ja, vidite, tako smo hodili takrat kam zdoma,« je nadaljeval misel gospod Riko. »Najrajši smo bili doma. Doma je bilo najlepše. Pred petdesetimi leti je bilo v Barkovljah v navadi pecljanje jajc, kar se je v zadnjih letih skoraj popolnoma opustilo. Pred vsako hišo si lahko videl otroka, ki je položil jajce pod zid, da mu ga je oče ali starejši brat pecljal. Velika je bila otrokova zaskrbljenost, da se prvi krajcar ne bi zapičil v jajce, zato so pa pecljači namenoma metali krajcar na desno ali levo stran jajca in šele, ko je v otrokovem žepu precej žvenketalo, je pecljač dobro pomeril in že je bil krajcar v jajcu. Fantek je težko pogoltnil veliko srečo, a v kuhinji so bila še druga jajca in pecljanje se je nadaljevalo. Pa še to,« je nadaljeval gospod Riko, »v tistih letih je bila za uozem vedno odprta kaka osmica, ki se je napolnila že v predpoldanskih urah, kajti po zajtrku so moški navadno šli na osmico, a niso pretiravali s pitjem; prihranili so si ga za večerne ure, kajti tak praznik kakor je uozem, zasluži večjo močo grla kakor navadna nedelja. V večernih urah je donelo po osmicah in gostilnah lepo petje, ki se je večkrat pomešalo z velikonočnimi cerkvenimi pesmicami.«

Gospa s Skednja je čutila, da ni še vsega povedala in je začela:

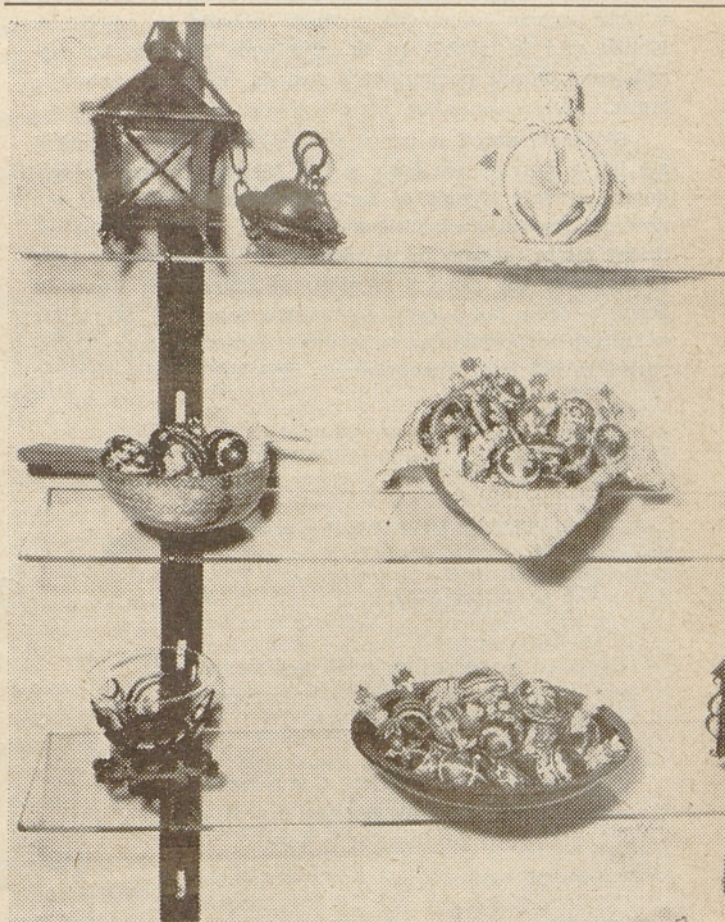
»Se to moram povedati, da smo za Veliko noč dobili novo obleko, če je bilo mogoče. Takrat nismo imeli nove obleke, kadar smo si je zaželeli. Celo leto smo vpraševali mater, naj nam da novo obleko. Ona je bila huda. „Molči! Kdo nam bo dal denar?“ Za veliko noč pa je šla mati prosit sem ali tja kaj denarja, nam napravila krilce s kakšnimi rožcami in nam kupila čevljičke za goldinar in pol, ki so imeli trdo kožo kakor oslovsko. Oče je te čevljičke popižsal in, da ne bi preveč potrošil, je zavezal kar z navadno špago. Delo je bilo končano. Nazadnje pa nas je oče slovesno nagovoril: „Glej, tu imaš krilce in nove čevlje. Jutri greš k maši in ko se boš vrnila, boš ponovila, kar je pridigal gospod.“ (To naročilo ni veljalo samo za Veliko noč!) To je bilo za nas veliko veselje. Povrhu vsega tega pa nam je dala strina botra še pirh in košček pince. Tako smo se znali mi zadovoljiti z malim, ne pa kakor sedaj.«

Gospod Riko še doda:

»Vesetje je vladalo povsod, kajti z vazmom je začela tudi toliko pričakovana pomlad in zato še danes starejši Barkovljani proslavljajo vazem prav tako, kakor so ga pred petdesetimi leti. Samo mladina postopoma pozablja na te tako lepe praznike in ko bodo starejši ljudje zatisnili oči, bodo ne samo v Barkovljah, ampak tudi po vsej naši okolici izginili naši lepi velikonočni običaji, ki so imeli na sebi poseben okoličanski pečat. Škoda, prav res škoda.«

Gospod Riko je postal zamišljen. Potolažil sem ga, da v mnogih domovih mladina ohranja še vedno nekdanje običaje. Gospod Riko se je nasmehnil in zaključil:

»Ohranite jih, mladi! Boste videli, da je v tem več sreče in veselja, kot pa v nemirnem beganju po svetu.«

Slovinci in mednarodne pobude

(Nadaljevanje s 49. strani)

mejo kot psa čuvaja, na mejo med dva naroda, katerih jezika in zgodovina so mu tuji in katerih mentalitete ne razume, ve pa, da je tam zato, da čim bolj preprečuje stik med njima. Bistvo vse zadeve je v tem, da bi se mariborskemu zdravniku ne bilo treba preklati na meji s carinkom iz osrčja Balkana, če bi hotel odnesti steklenico krvi v celovško bolnišnico, kjer bi bila morda rešila življenje prav kakšni koroški Slovenki.

V tem primeru je šlo za eno samo, čeprav neskončno dragoceno človeško življenje. Toda so stvari, kjer gre za življenja stotisočev in milijonov, za velike politične in humane akcije na svetovni pozornici, n. pr. za posredovanja v mednarodnih sporih, za usodo ljudi v begunskih taboriščih, za pobijanje epidemij, za socialno in gospodarsko pomoč narodom na gospodarsko zaostalih področjih.¹ Pri vsem tem Slovenci nimajo besede. Tudi najplemenitejša in najmodrejša, najkonkretnejša zamisel zamre v gluhoti in ne najde odmeva, ker ni nikake politične in gospodarske možnosti, da bi jo mogli uresničiti. Ni svobodnega tiska, ki bi se zavzel zanjo, ne humanističnih zasebnih organizacij, ki bi si jo prilastile, ne gospodarskih sredstev, da bi jih namenili v ta namen, in ne možnosti na mednarodni diplomatski in zunanjepolitični gladini, da bi skušali seznaniti z njo mednarodno javnost in jo uresničiti. Vsi mednarodni odnosi slovenskega naroda, v kolikor je sploh še mogoče govoriti o njih, so danes ne samo odvisni, ampak celo določeni od Beograda. Slovincem ne preostane v tem pogledu najmanjša možnost pobude in odločanja. Koliko smo že izgubili in še izgubljam Slovinci kot narod samo zaradi pomanjkanja lastnih kulturnih pobud v svetu.

Slovenski narod je užival popolno neodvisnost le nekaj sto let, a prav v tem času je bolj bistveno posegel v zgodovino srednje Evrope in tudi v kulturni razvoj, kot vse poznejše tisočletje v politični odvisnosti. Bil je aktivni politični faktor, s katerim so računali in ga upoštevali tako Langobardi, kot Bavarci, Franki, Velikomoravci, Avari in Hrvatje, delno kot njegovi sovražniki, delno kot zavezniki; v kulturnem pogledu pa si je mogel slovenski knez Kocelj ravno zaradi svoje neodvisnosti pridobiti izredne zasluge

za slovansko bogoslužje in kulturo, ko je nudil mirno zavetje svetemu Metodu in njegovim učencem pred preganjanjem. »Velike Koceljeve zasluge ob obvladovanju prej omenjene krize v delu solunskih bratov so odmevale predvsem v »Žitiju Metoda«, ki govori o tem slovanskem knezu s toplejšimi besedami nego o kateremkoli drugem slovanskem knezu. (»Slovinci v zgodnje — fevdalni dobi«, iz knjige »Zgodovina narodov Jugoslavijek«, DZS, Ljubljana, 1953).

To je bil do zdaj najpomembnejši prispevek Slovincem k evropski kulturni zgodovini. Nikoli več ne govore tuje kronike s takim priznanjem in poudarkom o kaki slovenski pobudi, ker je pač ni bilo in je v politični odvisnosti ni moglo biti. In nadvse značilno je, da se do tega niso dvignili Slovenci takrat, ko so dobili lastno univerzo in skoro nimajo več ne pismenih. Mednarodne pobude si danes niti slovenski univerzitetni profesorji niti vse množice pismenih Slovincem ne morejo privoščiti, ker odločajo o tem v prestolnici tujega naroda, ki sodi o slovenskih pobudah le po kriteriju, če so te pobude v njegovem lastnem interesu ali ne.

Zato je razumljivo, da slovenski človek, posebno še slovenska mladina, vedno bolj vztrajno zahteva pravice za svoj narod, pa naj mu te pravice kratki kdorkoli.

¹ Izrael, ki je nastal kot država šele l. 1948 in nima še danes skoro nikake težke industrije, ne rudnikov in ne gozdov, izvozi letno za okrog 200 milijonov dolarjev vrednosti, Slovenija z veliko večjim naravnim bogastvom, močnejšo industrijo, bogatimi gozdovi in večjo poljedelsko površino pa le za okrog 60 milijonov dolarjev. Celo Islandija s komaj eno desetino toliko prebivalstva kot Slovenija in s skrajno revnim ozemljem ima večji izvoz kot Slovenija (približno 64 milijonov dolarjev l. 1956), kar je dokaz, kakšno gospodarsko učinkovitost lahko doseže neodvisen narod, ki si gospodari sam in ni oviran v svojih pobudah.

² Če bi odstopala Slovenija samo desetino (okrog 20 milijonov dolarjev) tistega deleža svojega narodnega dohodka, ki ga mora dajati letno za razvoj južnih delov Jugoslavije, za mednarodno gospodarsko pomoč nerazvitem področjem v svetu, n. pr. preko Mednarodne banke za obnovo in razvoj, bi bila v tem pogledu na čelu vseh držav na svetu, z ozirom na število prebivalstva. Celo v absolutnem oziru bi dala dvakrat več kot Zahodna Nemčija in večina mnogo večjih in bogatejših držav.

ZDRAVKO OCVIRK (Iz literarne zapuščine)

Ta mesečina

Ta mesečina zdaj razlita povsod,
vsem ljubečim je kakor perot,
ki jih dviga od tal.

Ta mesečina kot divna prelest,
zdaj odprla je srcu bolest,
kdor je sam, sam ostal.

Večeri

Večeri so ko dobre matere.
Skrbno ovijajo nas s temnim plaščem
in ko zasanjamo bede nad nami.

So ko grobovi v molk odeti,
kjer trudni legamo k počitku,
po dolgih, težkih dneh življenja.

Spomladanski sen

Kollwitz Salvatore

Zopet je minilo štirinajst dni. Bila je prva nedelja po Veliki noči. Vreme je bilo hladno, nebo oblačno in kazalo je, da bo vsak čas začelo deževati. Tistega večera, bilo je okrog sedme ure, sem sedel na robu postelje in igral na gosli lepo melodijo: »Čakam te vsak dan...« Modrika-sti plamen je šumel na plinski pečici in dajal prijetno toploto. Bil sem tako poglobljen v melodijo, da nisem slišal drugega kot lahno drsenje loka po strunah. Ob spominu na preteklost me je obšla taka otožnost, da so se mi orosile oči in grenke kaplje so mi tiho polzele po licih in padale na gosli. Nenadno se mi je zazdelo, da vidim skozi solze, kako so se vrata počasi in natiho odpirala; vstopilo je neko dekle kostanjevih las in bledega obraza, iz katerega je žarelo dvoje velikih, temnih oči. Ustavilo se je sredi sobice. Lok mi je obstal na strunah.

Stala je tam nepremično in me gledala s tistimi sladkimi in otožnimi očmi; potem ji je rahel nasmeh prešinil ustnice in tedaj sem zaslišal njen zvonki glas: »Jaz sem — Mariza. Trkala sem, pa niste slišali.«

Nisem vedel, ali sanjam ali je resnica. Z roko sem potegnil preko oči, da bi bolj jasno videl in kakor da bi hotel pregnati to prikazen. Toda bilo je res, nisem sanjal, še vedno je stala tam. Končno sem se znašel in dejal tiho, kot bi se bal, da bi prikazen ne izginila: »Zdelo se mi je, da ni res. Oprostite, toda prišli ste tako nepričakovano... prosim, sedite. Gotovo, da tukaj ni lepo in udobno, toda...«

Nisem končal stavka, ko me je prekinila, rekoč: »Upam, da vas ne motim.«

»Ne, nikakor ne, gospodična Mariza.«

Odložil sem gosli na posteljo in nadaljeval: »Nasprotno, zelo sem vesel; saj sem vedno sam, ker me ne pride nihče obiskat. In kdo naj bi tudi prišel, ko nimam nikogar.«

Videl sem, da ima dežni plašč moker. Zunaj je deževalo. Sklonila se je in si grela roke nad plamenom.

»Vas zebe, Mariza?« sem jo vprašal, »in mokri ste. Trenutek, da postavim mizico bliže k ognju; tako bo bolje. Odložite plašč!«

Pomagal sem ji sleči plašč.

»Stopil bom po vodo, da vam skuham čaj!«

Ko sem se vrnil z vodo, je že sedela pri pečici. Še vedno si nisem mogel misliti, zakaj je prišla. Pristavil sem posodo za čaj k ognju. Potem sem postavil na mizo dve skodelici in tudi že načel zavitek piškotov.

»Mi je žal, gospodična Mariza, toda ne morem vam postreči z drugim; če bi bil vedel, da pridete...«

»Ne, ne, je že dobro; ne delajte si skrbi.«

Ko je bil čaj pripravljen, sem ji sedel nasproti in nekaj časa sva oba molčala. Potem pa je dejala:

»Čudite se, da sem prišla na obisk k vam, kaj ne? Lahko si predstavljam. Toda morala sem... morala... Tako sem se čutila sama in odveč na svetu... Prijelo me je, da bi si kaj naredila... Pa sem se spomnila na vas, ki ste tudi sami... Ste hudi?«

»Zakaj naj bi bil hud, Mariza?«

»Zares niste?«

»Ne.«

»Potem sem zadovoljna, da sem prišla... Nisem vedela, da igrate na gosli in še tako dobro.«

Nekoliko v zadregi sem ji odgovoril: »Kot deček sem nekaj let študiral glasbo, potem pa sem prenehal. Sedaj igram, da si preganjam čas. Glasba mi ugaja in kadar igram, sem srečen in pozabim na žalostno sedanost. Za to vas prej nisem slišal vstopiti. Res ne razumem, kako da vas je pot zanesla sem. Ne smete me napačno razumeti. Vesel sem va-

STVAR SE PONAVLJA...

Ze nekaj let se pojavljajo v Jugoslaviji polemike o tako imenovani »jugoslovanski« kulturi, književnosti in umetnosti. Ko je bila sprejeta leta 1946 ustava o federativni ureditvi Jugoslavije, smo mislili, da je za vedno konec vsakršnih poskusov »ujedinjenja« in fabrikacije »troedinega naroda«, toda danes smo v tem pogledu na slabšem kot kdaj prej. Vedno bolj poredko še slišimo izraz »slovenska književnost«, vse bolj pogosto pa »jugoslovanska književnost« itd. Vse jugoslovanske uradne propagandne in informativne publikacije, namenjene tujini, dosledno uporabljajo samo izraz »jugoslovanski«, kar zadeva panoge kulturnega življenja.

S strani raznih »szveznih« ustanov v Beogradu izhaja pobuda za objavo raznih antologij »jugoslovanskega« pesništva in pripovedništva v tujini, po katerih mora dobiti tuji bralec vtis, da gre za enotno literaturo oziroma narod, ker velikokrat pri pisateljih sploh ni navedeno, katere narodnosti so. Značilen primer take »antologije jugoslovanskega pesništva« je tista, ki je izšla pred kratkim pri pariški založbi Seghers. Sestavil jo je prosluli »kulturni ujedinjevalec« Zoran Mišić. Slovenski kulturni krogi so proti njegovemu nesramnemu poskusu zatajevanja kultur in samobitnosti ostro protestirali, zlasti še Društvo slovenskih pisateljev, ki je glede tega poslalo dopise vsem drugim pisateljskim društvom v Jugoslaviji in še na razne druge strani. Dobilo pa je le malo odgovorov in še ti so bili izmikajoči ali kar nesramni (glej 12 št. »Naše sodobnosti« 1959!). Taki poskusi ne le niso prenehali, ampak so se še pomnožili. Oglasili se je še hrvaški komunistični pesnik Gustav Krklec in objavil v »Vjesniku« članek, v katerem se zavzema za kulturno poenotenost. Menda v zahvalo, ker v Sloveniji tako pridno prevajajo njegove pesmi! Precej ostro ga je zavrnil v marčni številki »Naše sodobnosti« njen urednik Drago Segar.

Te polemike — ki jih vodijo s slovenske strani v strahu, da bi ja ne zdrknile na politično raven — se vlečejo, kot rečeno, že precej časa, ne da bi vmes posegla vlada in napravila vsakršnim poskusom kulturne asimilacije konec, čeprav mora vedeti, da povzročajo v Sloveniji hudo zaskrbljenost. Delajo nekako nevtlrano, ker spada to menda v okvir tistih kulturnih svoboščin, ki jih dovoljujejo... Toda v resnici tiči za vsemi temi poskusi vendarle srbski del partije, ker so se najprej iz Beograda oglasili z zahtevami po kulturni enotnosti. In vsi tisti, ki postavljajo take zahteve, so znani kot najvidnejši partijski predstavniki v kulturnem življenju: Finci, Davičo, Krklec, Mišić...

Priznati moramo, da so slovenski pisatelji dozdej kljub vsej previdnosti še kar odločni v obrambi pravic slovenskega naroda do lastne kulture, vendar pa njihovi nastopi nič ne zaležejo. Prav te dni beremo, da bo izšla v kratkem v raznih evropskih državah in zlasti na vzhodu cela vrsta novih antologij »jugoslovanske književnosti«. Pesnik Krakar je nedavno poročal v »Naših razgledih«, da le malokateri poljski izobrazenec kaj ve o Slovencih in naši kulturi. Zanje je vse jugoslovansko.

Po vsem tem se zdi, da teh polemik ne bo mogoče dolgo več omejevati samo na kulturno področje, ampak da se bo razrastla ta zadeva kar čez noč v veliko politično vprašanje.

Observator

PREMALO IDEALOV

Čeprav je nekaj mladine med nami, ki ima lepe in svetle ideale v srcu, je to vendar premajhen del. Pretežna večina tako slovenskih kot italijanskih mladih ljudi jemlje življenje prelahko. Skoro edina skrb jim je ta, kako se bodo zabavali, kje bodo plesali, kam bodo šli na izlet, kje bodo poslušali in peli najnovejše šlagerje, kratka, kje bodo najbolj brezskrbno in veselo preživeli dan.

Malokdaj se posreči zaplesti te ljudi v resni pogovor. Če govoriš o odgovornosti, o boljšem svetu, ki ga bo morala ustvariti prav ta mladina, o njeni vlogi v narodni skupnosti... te začudeno gledajo. Pravijo, da je ta svet zanje kar dober. Saj jim ničesar ne manjka, saj bodo že poskrbeli, da jim bo čim lepše.

Seveda nikomur od teh ljudi ni treba še danes skrbeti za vsakdanji kruh. Starši skrbno pazijo, da bi bili čim bolj zadovoljni in čim bolj veseli. Oni sami si v marsičem pritrčajo, samo, da morejo nuditi otroku vse. Mladi pa malo mislijo na skrb svojih mater in na trud očetov.

Ce se tedaj od nekok oglašil ritmična melodija, že začno v taktu vihteti roke in zvižati telo. Nekdo požvižgava, drugi že poje...

Zdi se, da se neka čudna opojnost dotika mladosti in da jo zapreda v neodgovorno sanjarjenje in breskrbnost. Starši, resni starši opozarjajo, zadržujejo to brezciljno drvenje v neznanu in so zadovoljni, če nekaj dosežejo.

Nočem biti prerok. Vendar se zdi, da je to norenje morda le doseglo višek in da se vedno več mladine trezni in se oklepa, čeprav zelo rahlo, trdnejših in resnejših vprašanj življenja. Morda tista brezskrbna moda zahaja. Se vedno je dosti kričačev in brezskrbnežev, ki kot neumni tekajo od zabave na zabavo, pa naj vabi nanjo hudič ali angel. A počasi postajajo smešni. Družba mladih ljudi, ki bi radi poglobili svoje znanje in plemenitili svoja srca, je bolj in bolj številna. Počasi bodo ostali ritmični tekači s prazno glavo vedno bolj osamljeni.

Vsi, ki imajo stik z mladino, naj jo vabijo k resnemu delu, in pripravijo na življenje, ki bo neizprosno zahtevalo znanje in sposobnost od vsakogar.

Opozarjajo naj jo na odgovornost za narodno skupnost. Naj ji tudi povedo, da nudi lepo in resno delo, kulturno udejstvovanje, socialno prizadevanje in podobno mnogo notranjega zadovoljstva in sreče. In to trajnega. Naj oblikujejo svoj značaj v resnem poklicnem delu. Naj hodijo po božjih poteh in naj izhaja in konča njihov dan ob misli na božjo pričujočnost. V tem in takem delu bodo našli več trajne sreče in veselja kot v hlastanju po trenutkih kričavega veselja.

Starejši pa odprimo svoj začarani krog v katerega smo se zaklenili v svojem egoizmu. Pokažimo sami neko ravno pot in neko značajnost. Ne bodimo šalobarde: danes oboževalci enega, jutri propagatorji nasprotnega. Prinesimo nekaj osebnih žrtev tej mladini. Odstopimo malo od svoje komodnosti. Ne izgovarjajmo se, da nimamo časa in ne odpuvedujmo se obljubljeni besedi. Ne iščimo sami sebe. In ne izgovarjajmo spet svoje nedelavnosti, češ, da se nočemo vključevati v politične tabore.

Mladi in starejši na skupno pozitivno in kulturno delo, ki nas čaka vse. Čaka!

P. M.

šega obiska. Toda vidite, to ni kraj za vas. Tukaj lahko najdete le revščino in žalost — nič drugega.«

Dvignil sem se, stopil k oknu, držeč roki v hlačnih žepih in se zagledal v deževne kapljice, ki so polzele po steklu. Nato sem se spet obrnil k njej: prižigala si je cigareto in videč, da jo opazujem, mi je ponudila zavitek: »Hočete kaditi?«

»Hvala, morda mi bo dobro delo, ker se počutim nekam iztirjen. Ne vem čemu, toda...«

Prižigal sem si cigareto in nervozno vlekel, premišljujoč, o čem bi govoril. Njena prisotnost me je vznemirjala. Dejal sem, ne da bi jo pogledal:

»Kako je vse to čudno. Vi, tukaj pri meni. Ne razumem vas, pravzaprav vas nisem nikoli razumel. Verjetno se poznava premalo, preveč površno, da bi razumel določene stvari. Spominjam se še prvih dni najinega poznanstva. Skušal sem vas razumeti. Zdelo se mi je namreč zelo čudno, da je tako lepo in tako nežno dekletu prihajalo vedno samo v tisti bar. Zabavali ste se z nami tudi po cele ure, dasi smo bili vsi mnogo starejši od vas; zdelo se mi je naravnost škoda za čas, ki ste ga zapravljali med nami. Bilo je, kakor da smo bili mi za vas vse, da niste videli in si želeli nič drugega. In vendar v resnici ni bilo tako. V vaših očeh se je skrivala neka čudna potrnost in čutil sem, da se je v vašem srcu odigraval hud boj. Vendar pa ste znali dobro prikrivati svoje notranje doživljanje. Le meni to ni ostalo prikrito, niti to, da vam je moja prisotnost ugajala. In priznati moram, da tudi jaz nisem bil tako brezbrizhen do vas, čeprav na zunaj nisem kazal tega. Sčasoma pa se mi je zdelo, da čutim do vas kaj več, kot le golo prijateljstvo.«

Stopil sem proti mizi, otresel pepel s cigarete in prisedel k Marizi. Pogledal sem ji v oči, z roko pa sem jo nalahno pogladil po mehkih laseh in nadaljeval:

»Ne vem, zakaj sem vam pravzaprav pripovedoval vse te neumnosti. Vi ste vendar tako mladi in lepi, poiščite si kakega primernejšega prijatelja. Nekoga, ki bi vam lahko ustregel z vsem in vas osrečil za vse življenje. Jaz vam ne morem in vam tudi ne bom mogel nuditi ničesar. Za mene se je življenje končalo in čutim se izmučenega; in kadar se kdo počuti izmučenega, pomeni, da je že star. Vi pa imate še vse življenje pred seboj. Ostaneva pa lahko še vedno prijatelja, toda dalje ne moreva. Ziveti morate, veseliti se in uživati srečo. Jaz poznam življenje.«

Cigareti sta skoraj dogoreli in dva ogorka sta istočasno padla eden poleg drugega v pepelnik. Nekaj časa sta še tlela, potem pa se utrnila. Odmaknil sem pogled od pepelnika, se obrnil proti njej in nadaljeval:

»Ljubezen je lepa in velika stvar, toda revež nima prostora ne časa zanjo — še tisto malo se je počasi porazgubi. Ko je človek mlad, verjame, da zadostuje za življenje samo! Ljubezen in da vse drugo pride samo od sebe. V resnici pa je vse drugače. Kajti kadar primanjkuje življenju materialnih dobrin, stopi ljubezen v ozadje. In taka ljubezen je grenka; morda še bolj grenka za moža kot za ženo. Malo žena se zadovoljuje s tem, kar jim mož s svojim delom in ljubeznijo lahko nudi. Nekatere sicer skrivajo pred mozem svoje želje in se delajo srečne in zadovoljne. Vendar mož to ve, ve za neizgovorjene želje, ve tudi, da jih ne bo mogel nikdar izpolniti — in zaradi tega trpi.«

Zunaj je bila že popolna tema. Prižgal sem luč, ki je visela s stropa. V njenem siju so se svetlikale neštivilne srebrne kapljice na okenskem steklu. Vse naokrog je vladala globoka tišina, ki jo je motilo le tiktakanje ure na omarici. Bilo je devet. Vstala je, stopila do okna in se zazrla preko umazanordečih streh v daljavo. Nekaj časa je stala tam negibno, potem pa prosila, ne da bi se bila obrnila:

»Bruno, zaigrajte kaj, prosim!«

Vzel sem gosli iz omare, se vsedel na rob postelje in začel nekoliko pridržano igrati najlepše melodije, ki so mi prihajale v spomin. Morda sem igral tisti večer kot še nikoli. Igral sem iz bolečine za izgubljeno ljubezen in morda še bolj zaradi novoporajajoče se ljubezni in bil sem srečen. Igral sem dolgo in z resničnim občutkom. Ko so se zadnje note porazgubile po sobici, sem pogledal nanjo. Slonela je ob oknu z glavo uprto na šipo; oči je imela zaprte. Nisem je upal niti dramiti. Nastal je trenutek popolne tišine.

Čez nekaj časa je odprla oči, dvignila glavo in rekla:

»Kako lepo je bilo. Ne vem ali so bile sanje, ali samo lepa, podzavestna misel. Ah, da bi bilo vse to res...«

Vstal sem in položil gosli v omaro. Ko sem se obrnil, je prihajala k mizi. Vzela je cigareto iz torbice in si jo prižgala. Stopil sem k oknu, da pogledam, če še dežuje. Tu in tam je pomežikovala kaka zvezda. Zaprl sem okno in se obrnil k Marizi, ki se je med tem oblekla in dejal:

»Ne dežuje več. Če hočete domov, je sedaj pravi čas. Nekoliko vas pospremim. Če hočete, pa lahko še ostanete.«

»Ne, ne, Bruno. Rade volje, toda pozno je že in že tako sem se držala preveč časa. Bom prišla drugič, če smem. Sedaj moram iti.«

»Kakor hočete, Mariza. In če boste hoteli še priti, bom zadovoljen. Moja vrata so vedno odprta prijateljem.«

Pospremil sem jo nekaj ulic. Potem sva si stisnila roki.

»Lahko noč, Mariza!«

»Lahko noč, Bruno!«

Po tem obisku sem mnogo mislil na Marizo. Obhajala me je otožnost, ne toliko zaradi samote, ki me je obdajala, temveč zato, ker sem čutil, da imam rad Marizo, a to ni imelo smisla. Nikomur več nisem hotel prinesiti nesreče in revščine, povzročiti razočaranja in iluzij. Toda kako naj se upiram ljubezni? Kaj naj storim, da bo razumela, da je najina ljubezen nemogoča. Ona je le molčala in se ni upirala. Njeno ravnanje je bilo čudno, malokatero dekletu bi tako ravnalo, toda čutil sem, da je bila iskrena. Vzbujala mi je vtis zapuščenega otroka. V njenih besedah ni bilo nič izzivalnega, samo skrita izmučenost. In vendar sem čutil v njenem ravnanju in besedah tudi zatajevano žensko vabljenje, ki se ga morda ni zavedala. Kaj je vendar s tem dekletom? sem se spraševal. Zakaj je prišla prav k meni, če se je čutila osamljeno in nesrečno? Samo zaradi prijateljstva? Tega nisem mogel in hotel verjeti. Morda me resnično ljubi, ali pa le misli, da me ljubi. Verjetno, da jo je prav ta njena negotovost pripeljala do mene. Dnevi so potekali in tudi jaz sem postajal negotov in skušal najti rešitev v svojem srcu.

Bila je zopet nedelja in kot vedno ob nedeljah sem igral na gosli in mislil na preteklo nedeljo. In spet je prišla: nenadno je stala sredi sobe. Najin večer je bil tih in miren. Govorila sva malo. Spet sem ji igral na gosli, dokler se ni nenadno poslovila.

Prihajala je vsako nedeljo, in vedno se je ponavljalo isto. Jaz pa sem trpel, kajti vsakokrat sem jo bolj pogrešal, ko je odšla, sem jo še bolj ljubil. Bal sem se, da je nekega dne ne bo več. In če bi se res več ne vrnila? Ne, nisem smel misliti na to. Ne mogel bi se potolažiti. Ko bi le ne bil tak revež, ko bi imel denar, bi bilo lahko vse drugače. Želel sem biti bogat, istočasno pa sem se bal bogastva. Bal sem se, da bi me potem morda ljubila le zaradi denarja. Toda upal sem, da me ljubi takega, kot sem; to je resnična, to je tista ljubezen, ki si je želim in sem si je vedno želel. Kljub temu pa sem vseeno igral na športno stavo — igral sem za svojo ljubezen. Toda brez uspeha. Jaz pa sem nadaljeval in stavil vsako soboto, in ona je prihajala in odhajala.

Prišel je maj. Podnevi je bilo že kar vroče in večeri prijetno topli. Povsod se je čutila pomlad; čutil sem jo v žilah in srcu. Bil sem kakor preroben in poln življenja. Sedel sem na robu postelje in igral. Zadnji sončni žarek se je poigral na njenimi kostanjevimi lasmi; skoraj nevidno se je pomikal vedno niže, se za hip ustavil na njenih ustnicah, kot da bi jih hotel nežno poljubiti, nato je izginil in prvi večerni mrak je napolnil sobo. Ta prizor me je tako prevzel, da mi je zastal lok na strunah. Še vedno sem videl tisti žarek na njenih ustnicah. Srce mi je močno bilo in nek čuden trzljaj me je prešinil vsega. Nisem se mogel več premagovati. Sklonil sem se nad njene ustnice in jih nežno poljubil. Odprla je oči in v njenem pogledu je bilo nekaj osrečujoče nežnega. Potem me je objela, in mi vrnila poljub. Ljubezen je premagala revščino in vse predsodke; življenje se je povrnilo in zadobilo nove oblike in smisel.

(Nadaljevanje in konec na strani 57)

Ta knjižnica naravno nima tako velikega obiska kot kaka ljudska knjižnica, saj gre za študijsko ustanovo, ki ne izposoja knjig, ampak so njeni knjižni zakladi le na razpolago za študij v knjižnici sami. Mesečno obiše knjižnico povprečno 400 do 450 bralcev, med katerimi vidimo zlasti profesorje tukajšnjih srednjih šol, učitelje, študente in dijake, časnike, književnike in še druge kulturne delavce, med katerimi so tudi italijanski.

Knjižnica ima sedaj nad 28.000 zvezkov, v glavnem slovenskih, italijanskih in hrvatskih, nemških pa le bolj malo. Knjižnica posveča svojo pozornost v prvi vrsti slovenistiki, nato pa slavistiki. Zanimivo v tej zvezi je, da je zastopnik tukajšnje univerzitetne knjižnice pri svojem obisku svetoval, naj bi zbirke Narodne in študijske knjižnice izpopolnili zlasti z deli iz slavistike ter bi tako njeno knjižno gradivo bilo važen vir za vse tukajšnje slaviste.

Posebno pozornost posveča knjižnica periodičnemu tisku, staremu in novemu. Za preučevanje tržaškega življenja so na razpolago popolni vezani letniki »Primorskega dnevnika«, tržaških italijanskih dnevnikov, obeh glasil bivše Zavezniške vojaške uprave. Knjižnica pa dobiva tudi redno oba ljubljanska dnevnika, dva zagrebška in beograjsko »Politiko«. Važen je zlasti tudi poseben arhiv vseh slovenskih in italijanskih ter tudi koprskih uradnih listov.

Knjižnici pomagajo s svojimi darili razne kulturne ustanove, med katerimi pošiljajo vse svoje izdaje zlasti Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Matica Srbska iz Novega Sada, beograjska Srbska akademija znanosti in nekatere založbe iz Slovenije. Slovenski študijski krožek v Washingtonu pošilja vse, kar izide v Severni Ameriki v slovenskem jeziku, prav tako je knjižnici brezplačno poslala vse svoje izdaje Slovenska kulturna akcija v Argentini.

ZGODOVINA »OSKARJA«

- 1928: Emil Jannings, Janet Gaynor;
 1929: Warner Baxetr, Mary Pickford;
 1930: George Arliss, Norma Shearer;
 1931: Lionel Barrymore, Marie Dressler;
 1932: Fredric March, Helene Hayes;
 1933: Charles Laughton, Katherine Hepburn;
 1934: Clark Gable, Claudett Colbert;
 1935: Victor McLaglen, Bette Davis;
 1936: Paul Muni, Luise Rainer;
 1937: Spencer Tracy, Luise Rainer;
 1938: Spencer Tracy, Bette Davis;
 1939: Robert Donat, Vivien Leigh;
 1940: James Stewart, Ginger Rogers;
 1941: Gary Cooper, Joan Fontaine;
 1942: James Cagney, Greer Garson;
 1943: Paul Lukas, Jennifer Jones;
 1944: Bing Crosby, Ingrid Bergman;
 1945: Ray Milland, Joan Crawford;
 1946: Fredric March, Oliva De Havilland;
 1947: Ronald Colman, Loretta Young;
 1948: Laurence Olivier, Jane Wyman;
 1949: Broderick Crawford, Oliva De Havilland;
 1950: José Ferrer, Judy Holliday;
 1951: Humphrey Bogart, Vivien Leigh;
 1952: Gary Cooper, Shirley Booth;
 1953: William Holden, Audrey Hepburn;
 1954: Marlon Brando, Grace Kelly;
 1955: Ernest Borgnine, Anna Magnani;
 1956: Yul Brynner, Ingrid Bergman;
 1957: Alec Guinness, Joanne Woodward;
 1958: David Niven, Susan Hayward.

UTRINEK S KRASA

DRAGO STOKA

PESEM MLADOSTI

DUHOVNA OBNOVA

Naša mladina je bila povabljena za Veliko noč na duhovno prenovitev: najprej dekleta, potem pa tri večere akademiki. Govoril je gospod **Stanko Janežič**. Zelo smo se razveselili njegovega zopetnega prihoda v Trst in bi ga radi kar obdržali. Beseda gospoda Janežiča je lepa in globoko in gotovo ogreje še tako zakrknjeno srce. Pri vsem pa smo čutili, da govori prijatelj mladine in lepe mladosti. In to je veliko. Njegov trud je gotovo Bog blagoslovil.

KATOLISKA MLADINA

bo imela letos v maju svoj študijski dan na Kontovelu. Zbrali se bodo člani in prijatelji vseh katoliških mladinskih organizacij na Tržaškem za ves dan, da postavijo temelje nadaljnemu delu in potrdijo svojo voljo pri oblikovanju slovenskega izobraženca med nami.

NA UNIVERZI

Po Veliki noči bodo na naši univerzi spet volitve predstavnikov slušateljev. Tudi letos bodo nastopili slovenski akademiki s svojo listo »Adria«. Lansko leto je bilo zaradi nastopa slovenskih akademikov veliko hrupa. Zdi se, da so predsodki že preživeli in da javnost pravilno razume, kako je naravno, da ima preko sto slušateljev slovenske narodnosti tudi svoje predstavnike v univerzitetnem predstavništvu slušateljev. Zato je pričakovati, da bo letos doživela slovenska lista enak uspeh kot lani, če ne še večjega.

MLADINA V STEVERJANU

pripravlja za 1. maj svojo tradicionalno narodno in kulturno prireditev. Pri nastopu bodo sodelovala tudi druga katoliška prosvetna društva na Goriškem. Prvi maj postaja v Steverjanu že tradicionalni praznik kulture, ki ga pripravljajo mladi delavni ljudje.

Ze dolgo uro sta hodila po Krasu in uživala njegovo pomladno prebujenje; gmajna je opojno dišala po Veliki noči in po grenkem brinju. Večkrat sta obstala ob radostnem žvrgoljenju ptic; nekje daleč v gmajni se je utrgal vrisk: najbrž so izletniki dajali duška svojemu veselju.

Za prvim ovinkom sta ugledala kraško vasico. Bilo je vse mirno in tiho. Ob nedeljah popoldne so naše vasi tako nekam prazne: vse kar more gre zdoma, le starčki in otročad ostanejo. Ob vaškem kalu jima je udarjal v nosnice duh po živini ter jima privabljal spomine na otroška leta. Takrat sta se brezskrbno podila po gmajnah, pasla živino in uživala omamni duh borovih gozdičev. To je bilo že vse tako daleč in vse je bilo tako lepo, da sta komaj premagala otožno žalost.

Zavila sta strmo v klanec. Sonce se je vedno bolj nagibalo proti morju in na tihem jemalo slovo. Pogledala sta proti zahodu in za trenutek prisluhnila utripu tega revnega koščka sveta. Nato sta zavila naravnost čez pašnike, da bi bila čimprej na vrhu griča. Od morja je zapihal lahen vetrič in poljubil dekletu lepi obraz; nato se je poigral z njenimi lasmi in jih razkuštral; v tistem trenutku je bila tako lepa, da jo je moral prijeti za roke in ji poljubiti zlate razkuštrane lase. Zasmejala sta se in šla dalje.

Kmalu je ona zagledala prvo vijolico; s pobožnostjo jo je utrgala in mu jo dala.

»Ker te imam tako rada,« je dejala.

Prelepo jima je bilo.

Ko sta prišla na vrh griča, je sonce škrlatno pobarvalo ves Kras. Pogled na gmajno in vasi je bil čudovit. Prosek, Sv. Križ, Nabrežina, Tomaj, vse je bilo tako čudno lepo. In nad vsemi temi vasmi je kraljeval trdni Repentabor, večno lep in neomajen. Nikoli ga še nista videla s te strani. Mislila sta na davne čase, ko je kraška zemlja prav tako opojno dišala kot zdaj in je bil Repentabor trdnjava in branik pred tujimi napadalci.

Pogled jima je drsel ob meji; nekaj sto metrov od njiju je potekala in ločila dva svetova; in onadva sta na meji teh dveh svetov. Spomin jima je bežal v preteklost: krvavi boji po teh gmajnah, streljanje v dolgih nočeh; pomislila sta na neizmerno trpljenje domačinov, na kri.

Pogledal ji je v obraz in videl, da je priprla črne veke. Pomislil je na njeno preteklost: kako majhno je to trpljenje v primeri s tistim krvavim trpljenjem ljudi! Pomislil je na njuno prvo srečanje, na prve plaxe

besede, spominjal se je neprespanih noči, spominjal neprijaznih ljudi, ki so hoteli razdreti njuno srečo in mlado ljubezen.

Njena ljubezen je premagala nasprotovanja. Zazrl se ji je v priprte veke in ni mogel kaj, da jih ne bi z vso pobožnostjo v srcu poljubil. Odprla je oči, mu toplo pogledala v obraz ter mu komaj slišno dejala: »Morala bova iti, dragi.«

Nato je utihnila. Gledala sta gmajne, vasice, bore in redko posejane njive. Oba sta čutila, da imata vso to revno lepoto neizmerno rada. Potem je rekla ona:

»Lep je naš svet in zajokala bi, če pomislim, da nosi kal smrti v sebi. Ta ljubezen preveč boli.«

»Morda je res, draga! A ljubezni se ni mogoče postavljati po robu. Glej, nekoč se nama je zdelo vse lepo, vse dobro: življenje je bilo kot pravljica. Potem sva spoznala, da je svet pravzaprav grd, krut, neusmiljen. Ti si imela prijateljice, jaz prijatelje: nazadnje sva spoznala, da nama niso bili prijatelji, ampak zahrbtni sodniki. Pustila sva jih in zdaj nimava nikogar razen domačih. Ob vse ideale sva prišla. Ob vse! Le dvoje svetinj nama je še ostalo: ta naš dragi narod in edino veliko upanje — vera. Če nama še to vzamejo, potem je z nama konec.«

»Da, dve svetinji — narod in vera...«

Pogledala je proti repentaborski cerkvi. Malo za tem se je oglasil zvon, kot odmev na misel in pogled. Oznanjal je, da je dan mimo in da tudi življenje neusmiljeno teče v zaton.

Prijel jo je za roko. Sonce je tonilo v morju; čez ves Kras je noč pogrinjala svoj sivo-črni plašč. Spodaj v vasi so se prižigale luči; iz dimnikov je gost dim silil v nebo; iz kuhinj je prijetno zadišalo po ognju in po topli večerji.

Dva mlada človeka sta z roko v roki molče hodila po kraški gmajni in stopala v tiho, lepo kraško vas. V njunih mladih srcih je pela vroča ljubezen.

PREGLJEVA LITERARNA NAGRADA

Na predvečer 1. maja bo imel Slovenski kulturni klub svoj literarni večer. Na tem večeru bo podeljena druga Pregljeva literarna nagrada, ki jo je ustanovil klub v počastitev spomina tega velikega našega pisatelja. Prispevke je treba poslati do sobote 23. aprila na Slovenski kulturni klub. Glasovanja o najboljšem prispevku večera se bodo lahko udeležili vsi člani. Zadnjo besedo pa bo izrekla potem posebna komisija.

GLEDALISKE PREDSTAVE

Slovenskega odra in Bazoviškega odra se bodo spet pričele po Veliki noči. Značaj naštdudiranih iger ni dopuščal, da bi ju igrali v resnem postnem času. Kaka beseda ali stavek sta pač izginila iz spomina, toda z malo truda bodo igralci spet nadoknadili zamujeno. Gotovo bodo doživlele predstave enako lepe uspehe kot so jih v predpustnem času.

MARIJIN DOM V ROJANU

S prostovoljnimi prispevki in osebnimi žrtvami zavednih in dobrih faranov in še ob pomoči drugih dobrih ljudi je že zrasel rojanski Marijin dom — žarišče bodočega prosvetnega in tudi verskega življenja te naše fare. V nekdanjem zapuščenem kamnolomu stoji danes stavba, pred njo ravnina s prelepim pogledom na morje. Gospod Stanko Zorko, kaplan v Rojanu, ki nosi vse breme te gradnje z velikim pogumom gradi dalje. Z nič je začel. Le dobro besedo je znal povedati, ki je navdušila rojansko mladino, pa tudi starejše ljudi, da so se posvetili veliki nalogi. Stavba stoji, dvorano bodo začeli opremljati in ne bo dolgo, ko bo Dom začel opravljati svojo nalogo.

Spomladanski sen

Toda strah pred bodočnostjo me je vseeno navdajal. Strah pred mojo ljubeznijo. Pred menoj so vstali, kot opomin, spomini preteklih let. Kako malo je bilo srečnih. V trenutku, ko bi moral biti močan in odločen, sem se vdal slabostim svojega srca; pozabil sem na preteklost, mislil sem le na sedanjost in bodočnost, ki je bila tako negotova... Toda neumno je misliti na preteklost, sem si dejal. Na bodočnost moram misliti! In kakšna bo bodočnost? Zapuščeni in prekleti nimajo bodočnosti na tej zemlji. Njih preteklost je njih sedanjost in bodočnost — vse je enako, ni nobene razlike. Vse je le en sam turoben čas življenja — revščina in žalost. Ko bi se ljudje lahko enkrat za vselej otrsli svojega egoizma in pohlepa, bi ta čas zadobil drugo ime — blagostanje, dobrot, sreča in veselje. To bi bil res pravi čudež! Toda...

V tistem hipu pa, kot da je uganila mojo misel, se me je oklenila še tesneje, kot da se boji, da me bo izgubila. Nisem si bil na jasnem, kako se je sploh vse to zgodilo. Prišla je tako natiho in tako nepričakovano ter se vključila v moje bedno življenje. Prinesla mi je življenjsko toploto in ljubezen ter napravila moje, prej tako sivo in žalostno življenje, spet lepo. Skoraj sem že obupal nad svojim življenjem in zdvajal nad njim; mrtvo se pustil, da me je zanašalo po strmini navzdol. Če bi ne bilo nje, če bi ne bilo prišlo do tistega nenadnega srečanja in če bi se ne bila

sama odločila, da pride v uri zapuščenosti k meni, kaj bi bilo zdaj z menoj? Morda bi niti ne živel več, pognal bi si bil kroglo v glavo. Ona me gotovo potrebuje, toda še bolj potrebujem jaz njo. To spoznanje me je notranje vsega prevzelo in razveselilo.

Po daljšem molku, sem jo šepetaje vprašal: »Mariza, se še spominjaš tiste nedelje, ko si imela tako čudovito lepe sanje?«

»Da, Bruno, zakaj me vprašuješ. Prav dobro se jih še spominjam; bile so lepe.«

»In če bi se tiste sanje uresničile,« sem jo vprašujoče pogledal in jo pogladil po laseh, »bi bila srečna?«

V njenih temnih očeh je zažarela nenavadna svetloba, polna sladke bolečine in hrepenenja. Skoraj neslišno, kot bi se bala motiti večerno tišino, je šepetala: »Bruno, ljubim te, tako zelo te ljubim.«

»Res me tako zelo ljubiš, tudi takšnega kakršen sem?«

»Da, Bruno, da, ljubim te in tem bom vedno ljubila!«

»Tudi jaz sem sanjal,« sem dejal čez čas, »sanjal sanje ubogih ljudi, sanjal o bogastvu, o denarju... in našel sem ga v tvoji nesebični, iskreni ljubezni in sedaj sem srečen in si ne želim ničesar drugega več.«

»Da, ničesar več...«, je na tiho ponovila Mariza. Potem mi je naslonila glavo na ramo in iz tistih svetlikajočih se oči sta ji zdrseli dve kristalni solzi.

V sobici je postalo že čisto temno, toda v najinih srcih je svetlo žarela ljubezen.

Planica v evroviziji

Letošnje smuške polete v Planici je prenašala tudi evrovizija. Veliko delo je pri tem opravila italijanska radiotelevizija, ki je vzpostavila zvezo. Sam ravnatelj tržaškega sedeža RAI, ing. Candussi je odšel preko meje na položaj s tehniki radiotelevizije. Tako smo mogli prisostvovati doma poletom nad belim snegom v Planici. Prenos je bil zelo dober.

Podobe naših vasi v radiu

Radijski reporter slovenske postaje v Trstu g. Mitja Volčič v svoji nedeljski oddaji zelo lepo registrira življenjski utrip našega mesta in podeželja. Ponovno smo že opozorili na te oddaje. Večjo globino in pomembnost pa sta še dobili dve oddaji, ko je Volčič zapletel v prijeten pogovor mladino iz Doline in pa priče davnine, ko je spregovoril stari Skedenj. Mnogim sta te dve oddaji odkrili marsikaj novega. Dobili sta tudi svoj poudarek s tem, da sta bili naznanjeni v vidnem tisku v reviji Radiocorriere. To se je prvič zgodilo, da je radijska revija opozarjala na slovenski program. Kot smo zvedeli, misli Volčič obiskati tudi druge naše kraje in jih predstaviti poslušalcem. S tem bo postaja opravila lepo in hvaležno delo.

ODMEVI

Prejeli smo več pisem, v katerih izražajo radijski poslušalci svoje mnenje o radijskih oddajah. Ta mnenja gotovo vodstvo radia zanimajo in — kot je v nekem intervjuju dr. ing. Boris Sancin, načelnik slovenskih programov poudaril — jih tudi vodstvo, če je le mogoče tudi upošteva. Ker smo izvedli nekaj anket v zvezi z radijskim programom, nam čitatelji še dalje pošiljajo svoje pripombe in sodbe. Objavljamo jih, ker želimo s tem vzbuditi še večje zanimanje za naš radio.

Iz Boršta nam piše g. H. med drugim: »Zelo smo zadovoljni, da je postaja uvedla še ena poročila ob 17,15. Želeli bi še več razgovorov in reportaž z dežele. Ne zamerite, če vam omenim, da postaja Trst začne oddajati zjutraj prepozno. Pri nas smo povečini delavci. Mi moramo že prej od doma kot zač-

NA VALOVIH NAŠE

VSAK DELAVNIK

Jutranji koledar (Svetnik dneva, godovniška imena, spominski dnevi) in **jutranja glasba** po otvoritvi ob 7.00. **Poročila** ob 7.15, 8.15, 13.15, 14.15, 20.15 in 23.15. **V svetu kulture** (Franc Jeza) ob 12.45. **Dnevni pregled tiska** ob 14.30. **Sport** (Bojan Pavletič) ob 20.00. **Misel za lahko noč** (Miha Baloh) ob 23.59.

VSAKO NEDELJO

Začetek oddaje ob 8.00. **Poslušali boste ...** od nedelje do nedelje na našem valu (Saša Martelanc) ob 8.30. **Kmetijska oddaja** (dr. Ivan Baša) ob 9.00. **Prenos sv. maše** iz cerkve sv. Justa ob 10.00, vmes pridiga g. Petra Šorlija. **Vera in naš čas** (St. Zorko) ob 12.00. **Kdo, kaj, zakaj ...** kronika sedmih dni v Trstu (Mitja Volčič) ob 13.00. **Radijski vestnik** ob 19.00. **Nedelja v športu** (B. Pavletič) ob 22.00. **Glasba po željah** vsako nedeljo, torek in petek ob 13.30.

TEDEN OD 17. DO 23. APRILA

• **Nedelja.** Ob 15.40 **Debussy**; ob 17.00 **Apostol Peter** (Iv. Mrak), drama v 1 dej. in 5. slikah; igra RO; ob 18.00 **Velikonočna pesem naših zvonov** (J. Peterlin); ob 20.30 Wagner: **Parsifal**, opera v 3. dej., 1. dejanje.

• **Ponedeljek.** Ob 10.00 **Rzda Jurčeč: Časnikarstvo v službi zgodovine**; ob 11.30 **Bele ovčke** (L. Lombar), velikonočna otroška legenda; ob 17.00 **Kavarnica** (C. Goldoni - B. Kreft), komedija v 3. dej.; ob 18.00 **Spomladi**, novela Iv. Cankarja; ob 19.20 **Simfonične suite**; ob 20.30 Wagner: **Parsifal**, 2. in 3. dejanje.

• **Torek.** Ob 18.00 **Radijska univerza: Osnove sodobnega kmetijstva** - Plemenitev domačih živali (Janko Košir); ob 18.10 **Bach**; ob 19.00 **Šola in vzgoja: O duševni in telesni utrujenosti mladine** (Iv. Teuerschuh); ob 21.00 **Ilustrirano predavanje** - M. Javornik: **Mornar Mac, kraljica morskih razbojnikov**; ob 22.15 **Skladbe** za violo in klavir slo-

venskih skladateljev; ob 22.00 **Umetnost in življenje** - Edvard Traven: **Samoizpovedi režiserja Hitchcocka**.

• **Sreda.** Ob 19.00 **Zdravstvena oddaja** (dr. M. Starc); ob 19.20 **Iz oper Puccinija**; ob 21.00 **Radijski oder: Tobija** in muha (Cesare Vico Lodovici - Iv. Savli), komedija v 3. dej.

• **Četrtek.** Ob 18.00 **Radijska univerza** - Fr. Orožen: **Iz življenja Babiloncev** in **Asircev** (kulturno življenje Mezopotamije); ob 18.10 **Koncert viol.** S. Baldassareja; ob 19.00 **Širimo obzorja** - Saša Rudolf: **Odkrili smo prvine**; ob 21.00 **Obletnica tedna** - Josip Tavčar: **Luteranski teolog Philip Melanchthon** in njegova doba; ob 21.15 **Simf. koncert** florentinskega ork.; ob 22.00 **Iz sodobne književnosti** - Fr. Jeza: **Vittorio Sermoni** in njegova knjiga »Zakrinkani dnevi«.

• **Petek.** Ob 18.00 **Bližnja in daljna smučišča** - Rafko Dolhar: **Smučarski paradži na Arlbergu**; ob 19.00 **Sestanek s poslušalkami** (M. Prepeluh); ob 21.00 **Znanost in tehnika** - Aljoša Vesel: **38. Milanski veleseslem**; ob 22.15 **Koncert** pianista Leona Engelmana.

• **Sobota.** Ob 15.00 **Koncert** operne glasbe; ob 16.00 **Dante Alighieri: Božanska komedija** - Vice, 22. sprev (komentar B. Tomažič, prevod A. Gradnik, recitacija J. Peterlin); ob 17.00 **Dvoržakovi slovanski plesi**; ob 18.00 **Radijska univerza** - M. Pavlin: **Kemija razkriva zlorabe živil**; ob 19.00 **Pisani balončki**; ob 21.00 **Dramatizirana zgodba: Oprostite, če motim!** (Ezio D'Errico - L. Mlekuž); ob 22.00 **Grieg: Peer Gynt**, suita št. 1. in 2.

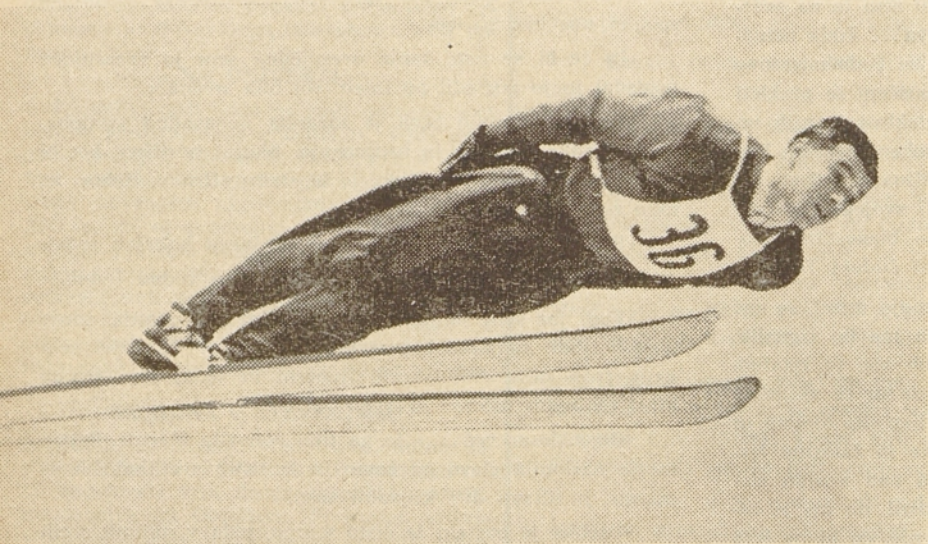
TEDEN OD 24. DO 30. APRILA

• **Nedelja.** Ob 16.00 **Reger**; ob 17.00 **Korak naprej in nazaj** (Breda Kovač), radijska igra v 1. dej. (ponov.); ob 18.20 **Čajkovski: Labodje jezero**; ob 21.00 **Pesniki in njih stvaritve: William Shakespeare** (Josip Tavčar); ob 22.10 **Roussel: Serenada**, op. 30.

• **Ponedeljek.** Ob 10.00 **M. Šah: 25. 8. 1860**, prvo zasedanje ital. parlamenta; ob 10.15 **Brahms**; ob 15.00 **Schubert**; ob 15.40 **Hindemith**; ob 16.00 **Izbrane strani iz ital. odporniške literature** (Fr. Jeza); ob 18.00 **Gasper bi rad grozno spoznal** (R. Stemmler - N. Kuret), pravljica; ob 20.30 **Verdi: Otello**, opera v 4. dejanjih.

• **Torek.** Ob 18.00 **Radijska univerza** - Osnove sodobnega kmetijstva: **Pomen krmil** (J. Košir); ob 18.10 **Mali-piero**; ob 19.00 **Šola in vzgoja** - Spomin in učenje (E. Košuta) in **Vzgojna posvetovalnica** (Iv. Teuerschuh); ob 19.20 **Skladbe** Sarasata in Kreiskyja; ob 21.00 **Ilustrirano predavanje** - M. Javornik: **Tuje jadro na obzorju** - Črni tovor Nattyja Gordona; ob 22.15 **Samospevi** črnogorskih skladateljev; ob 22.00 **Umetnost in življenje** - D. Pertot: **Pariško kulturno pismo**.

• **Sreda.** Ob 18.10 **Schumann**; ob 19.00 **Zdravstvena oddaja** (dr. M. Starc); ob

Najboljši slovenski smučki skakalec Jože Pečar, ki smo ga videli v televiziji

RADIJSKE POSTAJE

21.00 **Radijski oder**: Shenandoah (Howard Bronson - Mirko Javornik).

• **Četrtek**. Ob 18.00 **Radijska univerza** - Fr. Orožen: Življenje Babiloncev in Asircev - Vesoljni potop; ob 18.10 **Koncert** organista Emila Busolinija; ob 19.00 **Širimo obzorje** - Saša Rudolf: Odkrili smo prvine; ob 21.00 **Obletnica tedna** - Boris Mihalič: Sovjetsko-poljska vojna leta 1920; ob 21.15 **Simfonični koncert** ork. Tržaške filharmonije; ob 22.00 **Iz sodobne književnosti** - Jože Peterlin: Dve knjigi iz gledališkega življenja - Lipah in Nablocka.

• **Petek**. Ob 18.00 **Bližnja in daljna smučišča** - Rafko Dolhar: Marmolada; ob 18.10 **Prokofjev**: Simfonija št. 6, op. 111; ob 19.00 **Sestanek s poslušalkami**; ob 21.00 **Znanost in tehnika** - Mario Kalin: Staranje plastičnih mas; ob 22.15 **Koncert** mezzosopranistke Dane Ročnik-Holz.

• **Sobota**. Ob 15.00 **Koncert operne glasbe**; ob 16.00 **Dante Alighieri**: Božanska komedija - Vice, 23. spev (komentar B. Tomažič, prevod A. Gradnik, recitacija J. Peterlin); ob 16.25 **Bartok**: Plesna suita; ob 18.00 **Radijska univerza** - M. Pavlin: Kemija razkriva zlorabe živil; ob 19.00 **Pisani balončki**; ob 19.30 **Slavni pianisti**: Stravinski: Svatba; ob 21.00 **Dramatizirana zgodba**: Opojnost pomladne zemlje (Zvonimir Bajsič - Iv. Savli).

TEDEN OD 1. DO 7. MAJA

• **Nedelja**. Ob 17.00 **Pravica** (Giuseppe Dessì - M. Jevnikar), dramska zgodba v 3. dej.; ob 21.00 **Pesniki in njih stvaritve**: Otokar Bžekina (M. Jevnikar); ob 22.10 **Bumetti**: Kvintet.

• **Ponedeljek**. Ob 18.00 **Oddaja za najmlajše**: Pedpedi (Sl. Rebec), pravljica; ob 19.00 **Utrinki iz znanosti in tehnike**; ob 20.30 **Mozart**: Così fan tutte, opera v 2. dej.; ob 22.00 **Mala literarna odd.**

• **Torek**. Ob 18.00 **Radijska univerza** - Osnove sodobnega kmetijstva: Reja živine na prostem (J. Košir) - konec niza; ob 19.00 **Sola in vzgoja** (Ivan Teuerschuh); ob 21.00 **Ilustrirano predavanje** - M. Javornik: Tuje jadro na obzorju - Spomini kapitana Fullerja; ob 22.00 **Umetnost in življenje** - Salzburški Neues Festspielhaus (Edvard Traven); ob 22.15 **Skladbe za klavir mladih slovenskih skladateljev**.

• **Sreda**. Ob 18.10 **Beethoven**: Koncert št. 2 v B-duru, op. 19; ob 19.00 **Zdravstvena oddaja** (dr. M. Starc); ob 21.00 **Radijski oder**: Kraljična Haris (Anton Leskovec), avtor tromesečja.

• **Četrtek**. Ob 18.00 **Radijska univerza** - Življenje Babiloncev in Asircev: Matematika in drugo (Fr. Orožen); ob 18.10 **Medicus**: Sonata-fantazija; ob 19.00 **Širimo obzorje** - Saša Rudolf: Odkrili smo prvine; ob 21.00 **Obletnica tedna**: Pohod tisočerih (Maks Šah); ob 21.15 **Koncert** ork. Trž. filharm.; ob 22.00 **Iz sodobne književnosti**: Giosè Rimandelli in njegova knjiga »Obrt prevejanca« (Josip Tavčar).

• **Petek**. Ob 18.00 **Bližnja in daljna smučišča**: Smučarji in kopalci (Rafko Dolhar); ob 18.10 **Ipolitov-Ivanov**: Kavkaške slike; ob 19.00 **Sestanek s poslušalkami**; ob 22.00 **Znanost in tehnika**: Titan, kovina bodočnosti (M. Kalin); ob 22.20 **Koncert violinista Dejana Bravničarja**.

• **Sobota**. Ob 15.00 **Koncert operne glasbe**; ob 16.00 **Dante Alighieri**: Božanska komedija - Vice, 24. spev (komentar B. Tomažič, prevod A. Gradnik, recitacija J. Peterlin); ob 18.00 **Radijska univerza**: Kemija razkriva zlorabe živil (M. Pavlin); ob 19.00 **Pisani balončki**; ob 21.00 **Dramatizirana zgodba**: Oprostite, če motim - 3. del: Porazeni na vsej črti, detekt. zgodba.

TEDEN OD 8. DO 14. MAJA

• **Nedelja**. Ob 17.00 **Iz Pontarcyja** (Victorien Sardou - M. Jevnikar), dram. zgodba v 3. dej.; ob 21.00 **Pesniki in njih stvaritve**: Sodobni švedski liriki (Er. Jeza); ob 22.10 **Trio Mario Simini**.

• **Ponedeljek**. Ob 18.00 **Oddaja za najmlajše**: Zarota dečkov na Zlati obali (A. Marodič), mladinska zgodba; ob 19.00 **Utrinki iz znanosti in tehnike**; ob 20.30 **Puccini**: Manon Lescaut, opera v 4. dej.

• **Torek**. Ob 18.00 **Radijska univerza**: Strupi, nasladila in mamila (T. Penko); ob 19.00 **Sola in vzgoja**; ob 21.00 **Ilustrirano predavanje** - M. Javornik: Tuja jadra na obzorju (kratka kronika dolgih tisočletij) - konec niza.

• **Sreda**. Ob 18.10 **Mozart**: Koncert v D-duru; ob 19.00 **Zdravstvena oddaja** (dr. M. Starc); ob 21.00 **Radijski oder**: Rdeči naslanjač (Alfredo Vani - Franc Jeza), drama v 3. dej.

• **Četrtek**. Ob 18.00 **Radijska univerza** - Življenje Babiloncev in Asircev: Vera in bogovi (sklepna beseda - konec niza); ob 18.10 **Koncert** sopranistke Renate Heredia; ob 19.00 **Širimo obzorje** - Saša Rudolf: Odkrili smo prvine (Ogenj za zabavo in korist); ob 21.00 **Obletnica tedna**: Theodor Herzl, oče modernega sionizma, ob 100-letnici rojstva (B. Mihalič); ob 21.15 **Simfonični koncert** turinskega ork. RAI-TV; ob 22.00 **Iz sodobne književnosti**: Mira Mihelič in njen roman »Hiša večera« (M. Jevnikar).

• **Petek**. Ob 18.00 **Bližnja in daljna smučišča** - Visokogorski smuk (Rafko Dolhar); ob 19.00 **Sestanek s poslušalkami** (M. Prepeluh); ob 18.10 **Simfonični koncert** ork. Slovenske filharm.; ob 22.00 **Znanost in tehnika**.

• **Sobota**. Ob 15.00 **Koncert operne glasbe**; ob 16.00 **Dante Alighieri**: Božanska komedija - Vice, 25. spev (komentar B. Tomažič, prevod A. Gradnik, recitacija J. Peterlin); ob 18.00 **Radijska univerza**: Kemija razkriva zlorabe živil (M. Pavlin); ob 21.00 **Dramatizirana zgodba**: Ob četrtna enajst (Saša Martelanc).

no poročila. Takrat, ko moramo vstati, ko se brijemo in ko žene pripravljajo zajtrk, bi radi malo glasbe in pa, da bi nas napovedovalka opozarjala vmes, koliko je ura. Pa še poročila bi radi slišali preden se odpeljemo od doma. Če bi imeli na izbiro, ali imamo rajši oddaje po enajsti zvečer ali rajši pred sedmo jutraj, bi mi vsi zbrali zgodnjo jutranjo oddajo.

Dijak klas. gimn. Fr. V. pravi: Ko smo izražali svoje mnenje v anketi o radijskem sporedu, smo skoro vsi omenili, da je nam, dijakom žal, da je v svetu kulture tedaj, ko ni nobenega slovenskega študenta doma. Ta oddaja zanima predvsem slovenske izobražence. Če se smemo med te prištevati — smo še vsi v šoli ob 12.45. Ali je ne bi bilo mogoče zamenjati in potisniti malo dalje?

Tudi to sem mislil pisati že zadnjič: Po šolah smo imeli Prešernov dan s tem, da smo imeli po tretji učni uri proslave. Res, da se ga je spomnila tudi postaja v jutranjem koledarju in menda so ga še neke omenili, vendar bi morda bila primerna posebna proslava tudi na radiu. Za šole je proslave odredilo šolsko skrbništvo, gotovo bo tudi vodstvo RAI rado razumelo ta čustva do največjega slovenskega pesnika in mu določilo — kot za šole — lepo spominsko proslavo.

Revija koroških Slovencev »Vera in dom«, ki izhaja v Celovcu in, ki jo dobro poznamo tudi pri nas, saj je bila tedaj, ko še nismo imeli »Mladike«, zelo razširjena med nami, piše v zadnji številki tudi o slovenskem gledališkem življenju v Trstu. Govori o Slovenskem gledališču, nato pa nadaljuje:

»Poleg tega imamo še dve amaterski igral-ski skupini. Ena od njih je **Radijski oder**, ki je pod vodstvom režiserja Jožeta Peterlina v svojem žanru dosegel kvaliteto, kot jih je po navadi moč pričakovati samo od poklicnih igralcev. V minulemu letu skoraj ni bilo tedna, da ne bi poslušalcem slovenske radijske postaje predstavili kakega dela najboljših tujih avtorjev, med katerimi so naravno prednjačili Italijani. S tem je ansambel opravil pomembno delo za kulturno zblizanje med obema narodoma, ki na italijanski strani ne najde ustrezne protipodobe.

Posebno pozornost pa je posvečal tudi slovenskim delom, tako preteklim kot tudi sodobnim.«

— • —
Beseda o slušnih igrah: Z G. B. iz Doberdoba se je razvila živahna razprava o značaju naših dramskih oddaj. Njemu se zdi, da je še prepegosto v njih kak samomor ali obup nad življenjem. Pravilno je poudaril, da mora tudi dramska predstava človeka dvigniti iz otopenosti in obupa k soncu in svetlobi ter mu mora vlivati vero v življenje. Zelo je treba paziti, kaj igramo, ker poslušala igre tudi mladina.

Čeprav ni izbira programa stvar radijskih izvajalcev, ampak odgovornih urednikov radija, nas seveda to vprašanje zanima. Saj smo mnogo bolj zadovoljni, če imamo pred seboj kako zares lepo delo kot pa slabo. A prav kar zadeva moralne strani radijskih iger ima RAI zelo stroge predpise, zato je v splošnem posvečena velika skrb temu vprašanju. Kljub vsemu pa seveda vsaka radijska igra ni za otroke.

— • —
Slovenski narodni motivi vsako nedeljo od 9.00 do 9.30.

Slovenski zbori vsako soboto od 20.40 do 21.00.

«OSKAR»

Tudi letos je zavladalo veliko zanimanje za to, kdo bo med filmskimi umetniki deležen odlikovanja — da bo namreč prejel Oskarja. Mnogo je bilo ugibanj, mnogo napovedi, mnogi so tiho upali, mnogi že kar glasno. No in končno so izrekli priznanja.

Sporočilo se je glasilo:

Akademija filmske umetnosti in vede v Hollywoodu je izbrala kot najboljša igralca lanskega leta Charltona Hestona, ki igra glavno vlogo v filmu »Ben Hur«, in Simone Signoret, ki je poseebila žena, željna ljubezni, v filmu »Pot v višje plasti«.

Za najboljši film lanskega leta je spoznala akademija film »Ben Hur«, ki je tudi najdražji film, kar so jih kdaj posneli. Dobil je več Oskarjev kot katerikoli drug film do zdaj, namreč enajst.

Shelley Winters, zelo človeška judovska gospodinja v filmu »Dnevnik Ane Frank«, ter Hugh Griffith, bradati konjski mešetar v filmu »Ben Hur«, pa sta dobila Oskarja kot najboljša igralca stranskih vlog.

Režiser William Wyler je dobil svojega tretjega Oskarja za režijo filma »Ben Hur«.

Vsem nagrajencem je priredilo občinstvo, ki je napolnjevalo Plantages Theatre v Hollywoodu, živahne ovacije. Hestona je pozdravilo navdušeno ploskanje, ko je prišel na oder, da se je zahvalil vsem, ki so mu pripomogli do uspeha na njegovi umetniški poti, ki jo je začel »kot prvi pisarniški tajnik, kar mu je omogočilo — kot je sam izjavil — da je smuknil v nek urad za umetniško osebje na Broadwayu«.

Heston se je v svojem zahvalnem nagovoru spomnil delovnih tovarišev v svoji filmski karieri, katere deseto obletnico obhaja prav letos. »Vsakdo izmed vas je nekoliko pripomogel k uspehu, ki sem ga doživel nočojšnji večer,« jim je rekel. Heston je star 35 let. Rojen je bil v Evanstonu v Illinoisu. To je bil njegov prvi Oskar.

Tudi igralki Simone Signoret so navdušeno ploskali. Ta devetintridesetletna Parižanka je sprejela kipec Oskarja iz rok Rocka Hudsona in je pri tem vzklila: »Ne morete si misliti, kaj to pomeni zame, ker sem Francozinja.« Tudi ona je prvič dobila Oskarja. »Pot v višje plasti« je njen prvi film, ki so ga posneli v Ameriki.

Shelley Winters ni mogla vzdržati, da bi ne planila za odrom v jok od veselja. Rekla je, da si ni mogla misliti, da bi dobila to nagrado.

Griffith kot edini med glavnimi nagrajenci ni bil prisoten pri slovesnem razdeljevanju nagrad. Ta 47-letni filmski igralec iz Walesa se mudi zdaj doma v Angliji in nagrado je sprejel namesto njega režiser William Wyler. Griffith je dobil pred tem že dva Oskarja, in sicer leta 1942 za vlogo v filmu »Gospa Miniver« in leta 1946 za film »Najlepša leta našega življenja«.

Grenka kaplja v zmagoslavju filma »Ben Hur«, ki so ga posneli v Italiji, je bila le ta, da na slovesnosti ni bilo producenta Sama Zimbalista. Zimbalist je namreč umrl kmalu potem, ko si film končali. Kipec Oskarja je sprejela namesto Zimbalista njegova vdova.

Po našem mnenju so vsi to odlikovanje zaslužili, le žal nam je, da ga niso dobili še nekateri, ki so tudi veliki umetniki.

P. VINKO

Človek, ki mora umreti

Osebnost Kristusa je bila že večkrat prikazana na filmskem platnu. Prvi verski film so prikazali že leta 1897. Bil je to dokumentarni film o Kristusovem trpljenju v 13. prizorih, dolg komaj 220 metrov. Vrteli so ga najprej na Češkem. Od tega skromnega poskusa je preteklo mnogo časa in prizadevanj, kako z modernimi sredstvi prikazati življenje Odrešenika. Najnovejši tak poskus je prav iz zadnjih mesecev.

Dne 1. marca 1960 je v čilskem mestu Santjago p. Patrick Peyton imel tiskovno konferenco, na kateri je javil, da je pripravljen film »Skrivnost rožnega venca« in da bodo ta film v postnem času vrteli istočasno v ZDA, Čileju, Španiji, na Filipinih, v Avstraliji in na Novi Zelandiji. V Evropi bodo ta film prvi videli Spanci. V 25 mestih Španije bodo istočasno prikazovali ta izredni film o trpljenju Gospodovem. Film ima naslov ČLOVEK, KI MORA UMRETI.

Film traja 7 ur in predstavlja najdaljši film, kar jih je izdelala filmska produkcija. Lahko si mislimo, koliko tveganje je to. Film z versko vsebino in v taki dolžini težko navduši filmske producente. Toda pogum, delavnost in vera p. Peytona, ki si je prizadeval za ta film, so premagali vse. Zamisel za film se mu je porodila že leta 1953 v Clevelandu, a za uresničenje je izbral Španijo. Iberski polotok nudi po svoji izredni katoliški tradiciji in kulturi najbolj primerno okolje za tak film. Tudi geološka oblika okolja na Španskem zelo sliči Palestini. Prav tako je soroden značaj in fizionomija španskega prebivalstva palestinskemu.

Pater Patrick Peyton je znana osebnost v obeh Amerikah kot začetnik križarskega pokreta za rešitev družine. Pater Peyton je po rodu Irec iz devetčlanske družine. Z enim svojih bratov se je leta 1928 preselil v ZDA. Ob slovesu od doma mu je oče izročil podobo Odrešenika z besedami: »Ostani zvest Irski, Ameriki in Bogu!« V novi domovini je dozorel tudi njegov poklic in se je hotel posvetiti misijonom med pogani v Afriki. Toda Bog je hotel drugače. Mladi Peyton je hudo zbolel. Zdravniki so mu predlagali težko operacijo ali pa zaupanje v čudež. Peyton se je oklenil drugega predloga. In danes Peyton pravi: »Ali veste, da sem velik dolžnik Materi božji, ker mi je pred leti vrnila zdravje. To je dolg, ki ga moram sedaj odplačevati s potovanjem po vsem svetu, kjer pridigujem o svojem programu, ki je naslednji: **družina, ki moli, ostane skupaj; svet, ki moli, je svet miru...**« Kot novomašnik je sprejel sklep, da se bo posvetil reševanju osnovne celice človeške družbe, družine. Pri svojem apostolatu se poslužuje p. Peyton vseh sredstev, ki mu jih nudi moderna tehnika. Peytonu ni dovolj prižnica, spovednica in tisk. Ljudem hoče Peyton govoriti po radiu, kinu in televiziji. Začetek ni bil lahek. Leta 1943 je ameriški radio začel s Peytonovimi verskimi urami. Leta 1945 so prvič po ameriškem radiu prenašali molitev rožnega venca. Preden je p. Peyton prišel do televizije, je moral mimo filma. Pri filmih verske vsebine je porabil znane filmske zvezdnike: Bing Crosbyja, Ann Blytha, Pat O'Briena, Lorette Young in druge...

Križarski pokret za molitev rožnega venca je naletel na velik odmev po vseh celinah. Na Japonskem je sledilo ogromno število spreobrnjenj.

Pater Peyton se s svojim pokretom pridružuje skupini onih velikih modernih apostolov, katerih delo sega preko meja lastne domovine. Pater Leppich biča materializem, p. Pire je znan kot apostol krščanske ljubezni in skrbi, da vrača sodobnim beguncem nove domove, Peyton pa širi molitev, ki naj reši naše družine.

Veselo Veliko noč žele:

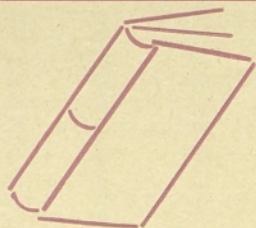
UREDNIŠTVO IN UPRAVA „MLADIKE“

NOVA MANUFAKTURNA TRGOVINA

Josip Podobnik

OPČINE - Ul. dei Salici 1 - Tel. 21-090

Zadovolji vsak okus, ima veliko
izbiro in solidno postreže

Knjigarna in papirnica

FORTUNATO

TRST - Ulica Paganini 2

Ko gradite ali prenavljate svoje domove, se oglasite v trgovini

Josip Terčon

NABREŽINA

Dobili hoste v zalogi najboljše železno in stavbeno gradivo

TVRDKA

Keržè

TRST

Trg S. Giovanni 1

Telefon 35-019

Emajlirani štedilniki in peči najmodernejših oblik za vsa goriva • Popolna oprema za kuhinje, jedilnice, restavracije, iz emajla, nerjavčega (Inox) jekla itd. • Električni likalniki, sesalci za prah, pralni stroji, grelci za vodo, hladilniki • Dekorativni predmeti umetne obrti, od keramike do brušenega kristala • Lestenci ter vseh vrst električne luči, klasične in moderne oblike.

DROGERIJA

KAREL PODOBNIK

OPČINE - Proseška ulica 22 - Telefon 21-552

Zaloga vsega potrebnega blaga
Postrežba je hitra in solidna

BCIKB

BANCA DI CREDITO DI TRIESTE

S. P. A.

TRŽAŠKA KREDITNA BANKA

GLAVNICA LIR 600.000.000 - VPLAČANIH LIR 180.000.000

TRST - ULICA FABIO FILZI ŠT. 10

TELEFON št. 38-101

BRZOJAVNI NASLOV: BANKRED

Literarni pogovori

Tokrat literarne pošiljke niso skromne. Nabralo se jih je precej. Zato bi najprej rad povedal, da smo lahko veselili tega mladostnega pomladnega zagona. Veseli, da toliko mladih ljudi poskuša izraziti svoje hrepenenje in svoje misli v besedi, ki je zdaj še neokretna in nerodna, nekatera pa že prožna in živa. Če daje Mladika možnost, da te misli in ta hrepenenja zagledajo beli dan, smo v nekem oziru izpolnili del svoje naloge.

Nekateri sodelavci in prijatelji so nejevoljni zaradi tega, ker objavlja Mladika tudi manj umetniške prispevke. Tudi uredništvo bi imelo rajši samo kvalitetne prispevke. Obenem pa se zaveda, da tisti kulturni rod, ki bo nosilec našega jutrišnjega kulturnega življenja v Trstu, danes šele raste in zori. Veliko nam mora pomeniti, da čutimo ljubezen do jezika in naroda, ki diha iz literarnih »poizkusov«, čeprav edino to ne more zadostovati, da je prispevek natisnjen. Nočemo pa odložiti revije, ker starejšega rodu ni, ali ker stoji ob strani.

Vsem mladim sodelavcem pa bi rad voščil srečno pot k izpopolnjevanju. Ne smejo se zadovoljiti s tiste pol poti, ki so jo prehodili. Zadnjič smo nekaterim rekli, naj pišejo na bolj živ in izviren način, pa tega niso prav razumeli. Ponavljam, učite se pri modernih pisateljih! Nekdo je rekel, da ni več ničesar, kar bi ne bil umetnik v dolgih stoletjih povedal. In vendar lahko pove iste stvari in iste misli v vsaki dobi na drugačen način. Slovenski pisatelj na teh tleh pa ima še toliko snovi, ki je ni še nihče uporabil. Pišite o morju, o ribičih, o paštnih in delu na njih, o Krasu, o Vašem in našem hotenju in hrepenenju, o družinah, o mešanih zakonih, o naših šolah, o srečanjih s tolikimi dobrimi ljudmi — sosedi, ki so druge narodnosti in še o tisoč rečeh. Vse to se nam dan za dnem zapleta in razpleta v zgodbe, romane in drame. Pa tudi v lepe pesmi. Pišite o vsem tem. Ne iz prezira in ne iz hlapčevstva, ne iz ponosa in ne iz sužnosti, ampak iz tistega lepega odnosa med ljudmi, ki žive skupaj, morda vsak s svojimi ideali in vendar vsi ustvarjajo današnji in jutrišnji dan. Morda boljši svet. Za koga je morda ta prostor nevtralen, jaz pa čutim, da žive iz njega in na njem tudi slovenski ljudje, s svojo dušo, svojim življenjem in hrepenenjem. Ne samo slovenski, vendar pa tudi. Kdor bi o vsem tem ne pisal, bi bil zame še vedno premalo slovenski pisatelj.

Pišite o našem mestu, ne da bi zapirali oči pred velikim dogajanjem v svetu.

Jože Peterlin

ZA KRATEK ČAS

Za dobro voljo

»Truden si videti,« je rekel Jakob svojemu kolegu v pisarni.

»Vem, vem. Ni čuda, ko pa skoro nič ne spim. Žena me ob vsakem šumu zbudi, ker misli, da so tatovi v hiši.«

»Toda tatovi ne povzročajo hrupa!«
»To sem ji rekel tudi jaz. Zdaj pa me zbujajo, ker ne sliši hrupa.«

— • —

»Se vedno si upate trditi, da ste nedolžni, čeprav imamo šest prič, da so vas videle, ko ste ukradli avto.«

»Prava reč,« je protestiral obtoženec, »jaz jih lahko navedem dva tisoč, ki me niso videle.«

— • —

»Kaj zares verjameš, da ima šele trideset let?«

»Kako ne bi verjel, saj mi to ponavlja že deset let.«

— • —

Neka gospa je vstopila v slaščičarno in zagledala za pultom samo nekega fantiča. Dobrohotno ga je vprašala:

»Ali te nič ne mika, fantek, da bi pojedel kak košček torte?«

»Ne,« je odgovoril deček, »jaz ne kradem. Če me le preveč mika, jo samo malo obliznem.«

— • —

Cvetličarju so telefonirali, naj pripravi venec z napisom: Počivaj v miru. Nasvidenje!. Čez kako uro se spet oglasi telefon: »Dodajte k napisu še: v nebesih, če je prostor.«

Drugi dan je bil na pogrebem vozu obešen napis: Počivaj v miru. Nasvidenje v nebesih, če je prostor.

— • —

Gustelj je postal stari oče.

»Kako se počutiš kot ded?« so ga vprašali prijatelji. Imaš občutek, da si se postaral?«

»Ne,« je odgovoril. »Narobe, zdi se mi, da sem se pomladil. Zal mi je samo, da sem poročen s staro mamo.«

— • —

»Z ljubeznijo je kakor z gobami,« je rekel Pepi. »Koliko je zares vredna, se prepričaš šele, ko je prepozno.«

— • —

»Diplomat,« je nekdo pojasnjeval, »je mož, ki poskuša rešiti zapletene probleme, ki sploh ne obstajajo, če ne bi bilo diplomatov.«

— • —

Šef: »Ja, gospođ Medved, kaj pa to pomeni. Pravkar so mi telefonirali, da ste zboleli in ne morete priti v urad.«

Medved: »Res? Kakšen idiot! To bi bil moral telefonirati jutri.«

VELIKONOCNO VOŠČILO

(Beličič Andrej)

1 2 3 4 — 5 3 6 3 1 7 8 9 3 4 —
1 10 6 11 12 4 10 — 2 5 3 11 13 3 —
12 13 — 1 3 2 3 8 3 — 1 3 8 12 14 10 —
13 10 11 13 3 — 15 5 7 16 13 12 14 3!

Ključ:

6 11 12 13 14 7 1 3 9 — Ptica pevka
12 2 8 7 4 — Vera
16 10 15 3 5 — Predlog

Po pravilni rešitvi boš čital veliko-nočno voščilo.

DOPOLNILNICA

. ON . . R — P . E . N . — PO .
A . . MA — S . AR . . — L . TO
VA . . E — . O . OT . JA — . L .
TOLA . — K . . A . STVO — . . RE
L . C — PR . . I . — S . . N . K —

Dopolni besede in čital boš lep slovenski pregovor!

STEVILNICA

2 10 12 18 4 9 — 8 4 — 9 19 12 14
— 15 17 6 — 10 7 15 16 — 9 7 — 5 1
— 8 4 15 4 11 7 — 18 4 16 4 14 —
12 3 16 14 5 1 — 12 3 — 18 4 8 4 —
7 11 — 5 1 — 18 14 16 7 11 2 7 —
13 12 — 19 14 1 9 17 — 3 12 9 10 4 14
— 11 4 — 13 1 3 4 — 11 1 — 16 10 1
— 7 1 — 15 4 5 11 7 8 4.

Ključ:

6 12 9 4 8 — Vrsta športa
19 5 10 4 3 7 — Če so dobri, jih po-
snehamo
15 16 18 1 14 — Delo božjih rok
13 17 11 2 — Vroča pijača

REK

MESETAR — PLEVEL — VRATAR
— SKRB — REGRAT — SOBOTA —
SLEVA — GRAH — LOKOSTRELEC
— KREMEN — SRAKE — GOLDINAR
— JAPONSKA — LIMANICE — ROPOT —
ZNAMENJE — ROVAS — SARAJEVO —
OMEGA — PREGANJATI — KOLOSEJ —
TROBENTA — RAZKOL — ROBOT —
SVEDSKA — ZASEBEN — KOBILICA —
PREPOROD — SOKRAT — ILUSTRACIJE —
ZVEZDOSLOVEC — VECNOST — SATRAP —
RAKOVICA — LOKOMOTIVA — UTVARA —
JADRAN — RUGBY — MIHAEL.

ZMESAN REK

ZDRAV — ZA — BOLJ — V — TE
— NJE — U — SI — NAJ — VAH
— NIK — VSEH — PA — JE.

Uredi zloge in dobil boš koristen rek!

POSETNIKA

ČI. VILKO, LADKO,
SIMEN
KONTOVEL

Kaj težko pričakujejo ti trije otroci?

REŠITVE

IZ ZADNJE ŠTEVILKE

ZLOGOVNA KRIZANKA

Vodoravno: 1. Katilina, 4. kozmetika, 7. rasa, 8. vaditi, 10. besen, 11. milina, 12. mira, 13. polje, 14. stikalo, 17. oko, 18. sejati, 19. vile, 20. Karakorum, 21. carinarna.

Navpično: 1. Kara, 2. tisa, 3. naveli, 5. Tibera, 6. kasen, 9. dinastija, 11. Milje, 12. milo, 13. pokora, 15. Katica, 16. polena, 17. Oka, 18. serum, 19. vinar.

MAGICNA KVADRATA

1	15	14	4
12	6	7	9
8	10	11	5
13	3	2	16

9	8	10
10	9	8
8	10	9

KRIZANKA

Vodoravno: 1. Kartagina, 9. ara, 10. Rodan, 11. parada, 12. ako, 15. kip, 16. opora, 20. no, 21. OM, 22. Rossini, 24. Una, 25. Jeraj, 27. Moldavija.

Navpično: 1. Karakorum, 2. ar, 3. ro, 4. Aragonija, 5. gor, 6. Idaho, 7. nad, 8. anatomija, 13. kimono, 14. opisal, 17. ponev, 18. ro, 26. aj.

MAGICNI KVADRATI

I. 1. Golob, 2. Odesa, 3. lesen, 4. oseka, 5. Banat — **II.** 1. Korab, 2. opera, 3. reven, 4. arena, 5. Banat — **III.** 1. Potop, 2. omara, 3. talar, 4. orati, 5. Pariz.

OPERA

Prodana nevesta.

1. PROBLEM (logika)

Nikoli, ker se vrv dviguje z ladjo vred na morski gladini.

2. PROBLEM (logika)

Zliješ vodo iz drugega kozarca v tega.

Opomba: Uganke iz prejšnje številke sta rešila pravilno le g. Vane Bregant in g. Joško Bratina. Stejemo jima točke za končno nagrado.

Ugankarsko stran uredil M. Schart.

CENA 100.- LIR